

Jaarverslag 2016

Stichting Pensioenfonds Alliance

Stichting Pensioenfonds Alliance

Correspondentieadres:

Stroombaan 14, 1181 VX Amstelveen
Postbus 134, 1180 AC Amstelveen

Telefoon : +31 20 430 5418 / 54 80
Telefax : +31 20 430 5005
E-mail : pensioen.alliance@aonhewitt.com
Website : www.alliancepensioenen.nl

Statutaire zetel : Amsterdam
Stichtingenregister : Amsterdam, dossier 4199.776

Inhoud

KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS	4
PROFIEL.....	4
ORGANISATIE	4
KERNCIJFERS.....	9
VERSLAG VAN HET BESTUUR.....	11
HOOFDLIJNEN.....	11
GOED PENSIOENFONDSBESTUUR	16
FINANCIËN	24
HERSTELPLAN.....	25
BELEGGINGEN.....	26
PENSIOENREGELING	32
ACTUARIËLE PARAGRAAF	33
RISICOBEBEER	33
AANDACHTSPUNTEN VOOR HET BESTUUR IN 2016	37
ORDEEL VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN.....	39
SAMENVATTING VERSLAG VISITATIECOMMISSIE	41
JAARREKENING.....	43
BALANS PER 31 DECEMBER.....	44
STAAT VAN BATEN EN LASTEN.....	45
KASSTROOMOVERZICHT.....	46
BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN	47
TOELICHTING OP DE JAARREKENING	48
CONTROLEVERKLARING.....	79
ACTUARIËLE VERKLARING.....	86

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Alliance, statutair gevestigd te Amsterdam, is opgericht op 1 januari 1934 onder de naam "Pensioenfonds van de Maggi's Producten Maatschappij N.V.". Later is de naam gewijzigd in Stichting Pensioenfonds Alliance. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 4199.776. Het fonds is aangesloten bij de koepelorganisatie de Pensioenfederatie.

Het fonds heeft tot doel het uitvoering geven aan het pensioenreglement, zoals dat geldt voor de aangesloten werkgevers. Hiertoe wordt voor 3 aangesloten werkgevers en ruim 5.300 deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een vermogen van ongeveer EUR 600 miljoen belegd.

Organisatie

Samenstelling van het bestuur per 31 december 2016 1):

Naam	Geboorte datum	Functie	Vertegenwoordiging	Benoemd per	Einde zittingsduur
P.S.A. Klapwijk	22-01-1974	lid	werkgevers	2013	2017
P.R. Kneipe 2)	05-03-1952	lid	werkgevers	2011	2017
W.C. Duivenvoorden	26-11-1950	vice-voorzitter	werkgevers	2008	2026
L.M. Renders	10-12-1955	lid	werkgevers	2001	2017
G. Griffioen	13-08-1955	voorzitter	werkgevers	2014	2026
H.J.A. van de Kamer 3)	11-04-1955	lid	werknemers	2009	2019
mw. D. van der Ende	29-01-1985	lid	werknemers	2013	2019
M. Schreurs 3)	07-03-1967	lid	werknemers	2009	2019
M.G. Leenstra	06-09-1949	lid	pensioengerechtigden	2013	2019
mw. A. Van Geluk	05-06-1951	lid	pensioengerechtigden	2016	2020

1) Per 1 april 2017 is het aantal bestuurszetels statutair teruggebracht van tien naar acht.

2) De heer Kneipe heeft een dienstverband bij een andere buitenlandse Nestlé entiteit

3) De heren van de Kamer en Schreurs zijn in 2015 voor vier jaar herbenoemd

Overige betrokken functionarissen:

Naam	Functie
F.A. Heijnis (Aon Hewitt)	secretaris
W. Oosterbeek	compliance officer

Dagelijks Bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter en één bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Het dagelijks bestuur heeft bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds. Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de heren G. Griffioen en M.G. Leenstra. De secretaris ondersteunt het dagelijks bestuur.

Beleggingsadviescommissie

Het bestuur heeft een beleggingsadviescommissie benoemd met als opdracht het monitoren van de advisory manager en de vermogensbeheerders en het uitvoeren van het beleggings- en risicobeleid ten opzichte van de strategische benchmark.

De commissie is samengesteld uit 3 leden van het bestuur met ondersteuning van de secretaris en twee externe deskundigen.

Samenstelling per 31 december 2016:

Naam	Functie in de beleggingsadviescommissie
M.G. Leenstra	voorzitter
P.R. Kneipe	lid
M. Schreurs	aspirant lid
F.A. Heijnis	secretaris
C. Ravara (NCA)	adviseur
O. Pennin (Kas Bank)	externe deskundige

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft tot taak het bestuur te adviseren op welke wijze de deelnemers op een begrijpelijke manier kunnen worden voorgelicht over alle aspecten van pensioen. De commissie is samengesteld uit 2 bestuursleden met daaraan toegevoegd de secretaris.

Samenstelling per 31 december 2016:

Naam	Functie in de communicatiecommissie
mw. D. van der Ende	voorzitter
H.J.A. van de Kamer	lid
F.A. Heijnis	secretaris

Commissie risicomanagement

De commissie risicomanagement heeft tot taak het bestuur te adviseren over alle aspecten met betrekking tot het risicomanagement van het fonds.

De commissie is samengesteld uit 2 bestuursleden en wordt voor bepaalde aspecten ondersteund door de compliance officer en een onafhankelijke externe deskundige.

Samenstelling per 31 december 2016:

Naam	Functie in de communicatiecommissie
G. Griffioen	voorzitter
mw. A. van Geluk	lid

Intern Toezicht

Het bestuur heeft er voor gekozen het intern toezicht vorm te geven middels een (externe) visitatiecommissie. Het intern toezicht heeft tot taak:

- beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures en – processen en checks en balances
- beoordelen van de wijze van aansturen van het fonds
- beoordelen lange termijn risico's.

De visitatiecommissie brengt eens per jaar rapport uit aan het bestuur. In het voorjaar van 2017 is de vijfde visitatie uitgevoerd door Visitatie Commissie Holland (VCH). Dit is de derde jaarlijkse visitatie die vanaf 2014 verplicht is op basis van de nieuwe wetgeving.

Een samenvatting van het rapport van de visitatiecommissie over het jaar 2016 is achter in dit verslag opgenomen.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan is als volgt samengesteld:

Naam	Vertegenwoordiging
H.M.J. Kempers (geboortedatum 18-4-1955)	werkgevers
R.N. Langedijk (geboortedatum 5-11-1944)	pensioengerechtigden
A.F.M.Sanders (geboortedatum 21-4-1954)	werknemers

Het verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Tevens vormt het verantwoordingsorgaan een oordeel over het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes die voor de toekomst zijn gemaakt. Voorts heeft het verantwoordingsorgaan ook enkele adviesbevoegdheden.

Aangesloten werkgevers

Naam	Vestigingsplaats
Nestlé Nederland B.V.	Amstelveen
Galderma Benelux B.V.	Rotterdam
Nespresso Nederland B.V.	Amstelveen

Uitvoeringsorganisaties

Het fonds heeft de actuariële en administratieve werkzaamheden alsmede het vermogensbeheer uitbesteed aan de volgende organisaties:

Aon Hewitt	Deelnemersadministratie Uitkeringenadministratie	Amsterdam
KAS BANK N.V.	Financiële en beleggings- administratie	Amsterdam
KAS BANK N.V.	Custodian, Risicomanager	Amsterdam
Zwitserleven	Herverzekeraar	Amstelveen
HarbourVest Partners	Vermogensbeheer (Private Equity)	Boston (USA)
NN Investment Partners	Vermogensbeheer (Aandelen en vastrentende waarden)	's Gravenhage
CBRE Global Investors	Vermogensbeheer (Vastgoed)	Schiphol
PIMCO Global Advisors Limited	Vermogensbeheer (Vastrentende waarden)	Dublin (Ierland)
Robusta Asset Manage- ment Ltd.	Vermogensbeheer (Private Equity)	Dublin (Ierland)
State Street Global Advisors	Vermogensbeheer (Aandelen vastgoed)	Boston (USA)
Schroders Investment Management Ltd.	Vermogensbeheer (Aandelen)	London (UK)
BlackRock	Vermogensbeheer (Aandelen)	San Francisco (USA)

MFS Investment Management	Vermogensbeheer (Aandelen)	Boston (USA)
Cardano	Risicomanagement (afdekking renterisico, inflatierisico en valutarisico)	Rotterdam
Nestlé Capital Advisers	Advisory Management	Vevey (Zwitserland)
Actuaris, adviserend		
Aon Hewitt		Amsterdam
Actuaris, certificerend		
Aon Hewitt		Eindhoven
Accountant		
Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V.		Rotterdam

Kerncijfers

	2016	2015	2014	2013	2012
Actieve deelnemers	1.138	1.081	1.030	1.026	1.022
Gewezen deelnemers	1.954	1.894	1.909	2.040	2.040
Pensioengerechtigden	2.240	2.246	2.246	2.190	2.167
	5.332	5.221	5.185	5.256	5.229

Reglementsvariabelen

Toeslagverlening (primo jaar):

- Inactieven	0%	0,24%	0,16%	0%	0%
- Actieven *)	0%	0,54%	0,72%	0%	0%

*) waarvan in 2014 0,51% eenmalig

Franchise:

- Actieven geboren na 1949	12.953	12.642	13.449	13.227	13.062
- Actieven geboren voor 1950	n.v.t.	23.031	22.868	22.491	22.210

(bedragen x EUR 1.000,-)

Beleggingen

Samenstelling Portefeuille:

- Aandelen	236.388	219.023	216.646	192.009	174.571
- Vastrentende waarden	237.225	206.718	205.366	231.924	209.498
- Vastgoedbeleggingen	61.545	55.123	48.568	23.126	19.635
- Hedge funds	0	70.801	68.821	67.997	66.008
- Rentederivaten	55.676	48.519	55.060	20.940	53.294
- Inflatiderivaten	0	71	0	0	248
- Valutaderivaten	392	624	0	465	0
- Derivaten credit	22.384	30.276	29.799	7.212	2.873

Rendement in %

Beleggingen	6,9%	3,6%	11,5%	3,0%	13,1%
Benchmark	8,0%	2,8%	11,2%	2,1%	13,1%

Premie en uitkeringen	2016	2015	2014	2013	2012
<i>Feitelijke premie 1)</i>	9.812	9.344	10.262	9.549	11.361
<i>Kostendeekkende premie</i>	12.537	10.467	9.270	10.313	12.969
<i>Gedempte kostendeekkende premie</i>	7.379	6.690	7.310	7.512	9.330
<i>Uitkeringen</i>	19.992	20.230	19.384	18.678	17.982
<i>Technische voorzieningen</i>	556.162	529.972	513.558	458.515	479.747
<i>Pensioenvermogen 2)</i>	597.033	569.761	563.551	528.454	522.317
<i>Solvabiliteit</i>					
<i>Eigen vermogen 3)</i>	40.872	39.789	49.993	69.939	43.129
<i>Vereist eigen vermogen</i>	137.763	148.352	111.547	105.097	104.587
<i>Dekkingsgraad</i>	107%	108%	110%	115%	109%
<i>Beleidsdekkingsgraad</i>	102%	109%	114%	--	--
<i>Vereiste dekkingsgraad</i>	125%	128%	122%	123%	122%
<i>Reële dekkingsgraad 4)</i>	84%	90%	--	--	--

- 1) *De feitelijke premie is vermeld inclusief de premie voor de VPL-regeling. De feitelijke premie in 2012 is inclusief de affinanciering van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikten. De feitelijke premies 2012 en 2013 zijn aangepast op basis van de stelselwijziging in 2014.*
- 2) *Het pensioenvermogen omvat het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen voor risico fonds en voor risico deelnemers.*
- 3) *Het pensioenvermogen en het eigen vermogen 2012 en 2013 zijn aangepast op basis van de stelselwijziging in 2014.*
- 4) *Onder de reële dekkingsgraad wordt verstaan de dekkingsgraad zoals bedoeld in artikel 133b van de Pensioenwet.*

Verslag van het Bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Alliance doet u hierbij verslag van de ontwikkelingen over het jaar 2016. Behalve de financiële resultaten vindt u tevens informatie over de maatschappelijke en economische ontwikkelingen die voor Alliance van belang zijn.

Hoofdlijnen

Missie

Stichting Pensioenfonds Alliance is opgericht om uitvoering te geven aan de door de aangesloten werkgevers t.w. Nestlé Nederland B.V., Nespresso Nederland B.V. en Galderma Benelux B.V. en sociale partners vastgestelde pensioenregeling.

Het pensioenfonds heeft als missie alle huidige en toekomstige deelnemers te voorzien van de pensioenuitkeringen zoals in de reglementen vastgesteld en die, waar mogelijk, te indexeren voor loonontwikkeling voor de actieven en prijsinflatie voor niet actieven en pensioengerechtigden.

Onze deelnemers staan centraal in ons denken en doen, hetgeen geborgd wordt door de paritaire samenstelling van ons bestuur.

Kernwaarden

De kernwaarden die het bestuur hanteert zijn als volgt:

- Betrouwbaarheid.
- Continuïteit.
- Openheid.
- Integriteit.

Visie

De ontwikkelingen ten aanzien van pensioenen volgen zich in snel tempo op.

Het pensioenfonds heeft als ambitie om, binnen de wettelijke kaders, met een effectieve, efficiënte en solide uitvoering en een afgewogen risicobeleid een goed pensioenresultaat te realiseren.

Strategie

Om haar missie, visie en kernwaarden te kunnen uitvoeren en hoge kwaliteit te leveren, volgt het fonds het door haar uitgezette beleid, hanteert de normen voor goed pensioenfondsbestuur en werkt goed samen met de werkgever en centrale ondernemingsraad, het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie. Uitvoerende partijen op het gebied van vermogensbeheer en pensioenuitvoering worden zorgvuldig uitgekozen en regelmatig geëvalueerd.

Samenstelling van het bestuur

In de vacature in het bestuur namens de pensioengerechtigden werd in februari 2015 voorzien door de benoeming tot aspirant lid van mevrouw A. van Geluk.

In 2015 heeft mevrouw Van Geluk een uitgebreid opleidingstraject gevolgd en begin 2016 is zij als bestuurslid aangemeld bij De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft haar benoeming goedgekeurd bij besluit van 18 februari 2016.

Deelnemers

Onderstaand een overzicht van het verloop van de deelnemersaantallen.

	<i>Deelnemers waarvoor premie wordt bijgedragen</i>	<i>Gewezen deelnemers</i>	<i>Pensioengerech- tigden</i>	<i>Totaal Generaal</i>
<i>Stand 31-12-2015</i>	1.049	1.894	2.278	5.221
<i>Toetredingen</i>	231			231
<i>Uittredingen met:</i>				
<i>-premiervrije aanspraken</i>	-162	162		
<i>-reserveoverdracht</i>		-12		-12
<i>Overlijden</i>	-4	-5	-98	-107
<i>Pensioneringen</i>	-11	-62	73	0
<i>Pensioneringen Nabestaanden</i>			49	49
<i>Beëindiging pensioen</i>			-5	-5
<i>Afkopen</i>		-12	-25	-37
<i>Overig 1)</i>	35	-11	-32	-8
<i>Stand 31-12-2016</i>	1.138	1.954	2.240	5.332

1) Overige betreft voor een groot deel een verschuiving van deelnemers met een arbeidsongeschiktheidspensioen conform de eisen van DNB

Premiebeleid

Vanaf het jaar 2016 is het premiebeleid gebaseerd op het nieuwe Financieel Toetsingskader. Uitgangspunt is een premie op basis van een gedempte rekenrente van 3%. De gedempte kostendekkende premie wordt verhoogd met 3%-punt van de premiedeler.

Deze verhoging is in het vierde kwartaal van 2015 voor vijf jaar vastgelegd en wordt aan het eind van deze vijfjaarsperiode herzien.

Bovendien geldt na deze vijf jaar dat het jaarlijks vast te stellen premiepercentage maximaal 1%-punt verschilt van het vastgestelde premiepercentage in het voorgaande jaar.

Daarnaast betaalt de werkgever jaarlijks een vast bedrag voor de financiering van de VPL-aanspraken. De feitelijke premie mag alleen lager zijn dan de kostendekkende premie wanneer aan strikte voorwaarden is voldaan.

De kostendekkende premie, de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie zijn als volgt:

	2016	2015
Kostendekkende premie	12.537	10.467
Feitelijke premie	9.812	9.344
Gedempte kostendekkende premie	7.379	6.690

De kostendekkende premie wordt bepaald aan de hand van de rentetermijnstructuur en bestaat uit de volgende componenten:

- de actuariële benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen en risicopremies
- een opslag voor uitvoeringskosten;
- een opslag voor het in stand houden van het eigen vermogen.

De specificatie van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2016	2015
Benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies	9.158	7.827
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	0	0
Solvabiliteitsopslag	2.686	1.781
Kostenopslag	693	859
Totaal	12.537	10.467

De specificatie van de feitelijke premie is als volgt:

	2016	2015
Benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies	3.198	4.799
Bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	2.681	0
Solvabiliteitsopslag	938	1.092
Kostenopslag	562	799
Subtotaal	7.379	6.690
Risico-opslag conform Abtn	2.061	2.247
Subtotaal	9.440	8.937
Werkgeversbijdrage VPL	372	407
Totaal	9.812	9.344

De specificatie van de gedempte premie is als volgt:

	2016	2015
Benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies	3.198	4.799
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	2.681	0
Solvabiliteitsopslag	938	1.092
Kostenopslag	562	799
Totaal	7.379	6.690

De gedempte kostendeekkende premie is bepaald op basis van een disconteringsvoet van 3% en bestaat uit dezelfde componenten als de kostendeekkende premie. In afwijking daarvan kent de gedempte premie conform wettelijk voorschrift een opslag voor de voorwaardelijke toeslagverlening. De gedempte premie is lager dan de kostendeekkende premie zonder demping van de disconteringsvoet. De feitelijke premie is de werkelijk van werkgevers en werknemers ontvangen premie.

Toeslagbeleid, actieve deelnemers

Het fonds heeft de ambitie om de opgebouwde rechten van actieve deelnemers jaarlijks te indexeren. Deze indexatie wordt gebaseerd op de verhoging van de schaalsalarissen in de door Nestlé Nederland B.V. afgesloten CAO's.

Alle toeslagen dienen te worden gefinancierd uit beleggingsrendement.

Vanaf 1 januari 2015 is het toeslagbeleid gebaseerd op het nieuwe Financieel Toetsingskader. Daarbij wordt is toeslagbeleid afhankelijk van de zogenaamde beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorafgaande jaar.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2015 bedroeg 109,2%.

In de vergadering van 28 januari 2016 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2016 geen toeslagen te verlenen op de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers omdat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 lager was dan 110%.

De van toepassing zijnde loonontwikkeling bedroeg 2,0%.

In de vergadering van 26 januari 2017 is besloten om per 1 januari 2017 geen toeslagen te verlenen op de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers omdat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 van 101,6% lager was dan 110%.

De van toepassing zijnde loonontwikkeling bedroeg 2,0%.

Toeslagbeleid, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

Het fonds heeft de ambitie om de ingegane pensioenen en de rechten van slapers jaarlijks te verhogen met de prijsindexatie.

Deze indexatie wordt gebaseerd op het Consumenten Prijsindexcijfer van de maand oktober ten opzichte van oktober van het voorgaande jaar.

Ook ten aanzien van het toeslagbeleid voor de inactieven heeft het bestuur besloten om vanaf 1 januari 2015 de regels van het nieuwe Financieel Toetsingskader toe te passen.

In de vergadering van 28 januari 2016 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2016 geen toeslagen te verlenen op de opgebouwde rechten van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden omdat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 lager was dan 110%.

De van toepassing zijnde prijsontwikkeling bedroeg 0,66%.

In de vergadering van 26 januari 2017 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2017 geen toeslagen te verlenen op de opgebouwde rechten van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden omdat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 lager was dan 110%.

De van toepassing zijnde prijsontwikkeling bedroeg 0,42%.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten.

Het bestuur van het fonds heeft toegezegd om elk jaar een specificatie te geven van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Toeslag per	Volledige toeslag	Toegekende toeslag	Vershil
1 januari 2009	3,53%	0,00%	3,53%
1 januari 2010	1,51%	1,51%	0,00%
1 januari 2011	1,25%	0,51%	0,74%
1 januari 2012	2,00%	0,00%	2,00%
1 januari 2013	2,00%	0,00%	2,00%
1 januari 2014 1)	2,00%	0,72%	1,28%
1 januari 2015	2,33%	0,54%	1,79%
1 januari 2016	2,00%	0,00%	2,00%
1 januari 2017	2,00%	0,00%	2,00%
<i>Totale achterstand (cumulatief)</i>			16,39%

1) In de toeslag van 0,72% is een eenmalige indexatie begrepen van 0,51% gefinancierd uit extra premie

Voor de premievrije deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Toekenning per	Volledige toeslag	Toegekende toeslag	Vershil
1 januari 2009	2,78%	0,00%	2,78%
1 januari 2010	0,71%	0,71%	0,00%
1 januari 2011	1,57%	0,64%	0,93%
1 januari 2012	2,61%	0,00%	2,61%
1 januari 2013	2,87%	0,00%	2,87%
1 januari 2014	1,56%	0,16%	1,40%
1 januari 2015	1,05%	0,24%	0,81%
1 januari 2016	0,66%	0,00%	0,66%
1 januari 2017	0,42%	0,00%	0,42%
<i>Totale achterstand (cumulatief)</i>			13,14%

Beleggingsrendement prepensioenspaarkapitaal

Er bestaat een ambitie om de prepensioenspaarsaldi jaarlijks te verhogen met het beleggingsrendement. De daadwerkelijke toeslag is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. Het beleggingsrendement is gelijk aan het U-rendement over het afgelopen jaar.

In haar vergadering van 28 januari 2016 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2016 een beleggingsrendement toe te kennen aan het prepensioenspaarkapitaal van 0,47% (= U-rendement over 2015). Het bestuur heeft in deze vergadering als beleid vastgesteld dat een beleggingsrendement wordt toegekend als de beleidsdekkingsgraad minimaal 100% is

en er geen korting van pensioenaanspraken van toepassing is.

Aangezien de beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 109,2% bedroeg en er geen sprake was van korten van pensioenen, kon het beleggingsrendement per 1 januari 2016 worden toegekend.

In haar vergadering van 26 januari 2017 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2017 een beleggingsrendement toe te kennen aan het prepensioenspaarkapitaal van 0,06% (= U-rendement over 2016). De beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 was 101,6% en er was geen sprake van korten van pensioenen.

Goed Pensioenfondsbestuur (Governance)

Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Per juli 2014 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen van kracht. Deze wet versterkt het bestuur en intern toezicht van het fonds, verzwart de geschiktheidseis voor (mede-)beleidsbepalers en waarborgt de evenwichtige belangenafweging.

Pensioenfondsen konden een keuze maken uit vijf verschillende bestuursmodellen.

Het bestuur heeft gekozen voor het paritaire bestuursmodel, daarmee is het bestuursmodel nagenoeg ongewijzigd gebleven. De wet zorgt voor aanpassingen in de verantwoordelijkheden van het verantwoordingsorgaan. Daarnaast zijn er implicaties voor visitatie.

Zo is onder meer de frequentie van visitatie omhoog gegaan.

Een ander nieuw element was dat het verplicht is om verkiezingen te houden voor de invulling van de vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden in het bestuur en voor de posities in het verantwoordingsorgaan vanuit de geledingen van werknemers en pensioengerechtigden. Bij Alliance gebeurde dit al gedeeltelijk. Wel is een verkiezingsreglement opgesteld voor het verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft voor 1 juli 2014 haar statuten aangepast zodat de Wet versterking bestuur pensioenfondsen tijdig geïmplementeerd is. In de tweede helft van 2015 zijn verkiezingen gehouden voor zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan.

De verkiesbare leden van het bestuur (H. van de Kamer en M. Schreurs) en het verkiesbare lid van het verantwoordingsorgaan (L. Sanders) zijn herkozen zonder dat zich tegenkandidaten beschikbaar hadden gesteld.

Met ingang van 2014 wordt er jaarlijks een visitatie uitgevoerd.

Begin 2017 is de visitatie uitgevoerd over het jaar 2016. Een samenvatting van het rapport van de visitatiecommissie is achter in dit jaarverslag opgenomen.

Andere thema's binnen de Pension Fund Governance principes zijn deskundigheidsbevordering, communicatie met actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en zelfevaluatie van het bestuur.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, die hiermee normen formuleren voor 'goed pensioenfondsbestuur'.

De Code Pensioenfondsen geldt vanaf 1 januari 2014 voor pensioenfondsen en is van toepassing verklaard in de Pensioenwet.

In de code staan onder meer normen voor:

- Taken en werkwijze bestuur
- Taken en werkwijze intern toezicht
- Verantwoording afleggen

- Integraal risicomanagement
- Communicatie en transparantie
- Verantwoord beleggen
- Uitvoering, uitbesteding en kosten
- Benoeming, ontslag en schorsing
- Geschiktheid en diversiteit
- Integer handelen
- Beloningsbeleid
- Compliance

De pensioenfondsen leven de Code Pensioenfondsen na volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Het bestuur onderschrijft de Code Pensioenfondsen en geeft nadere invulling aan de normen uit de Code Pensioenfondsen.

Het bestuur houdt bij de vorming en uitvoering van het beleid zoveel mogelijk rekening met de normen uit deze code. In de tweede helft van 2015 heeft het bestuur nader geanalyseerd in hoeverre het fonds voldoet aan de normen uit de code. In januari 2016 is deze analyse besproken. Vastgesteld is dat het fonds voldoet aan het grootste deel van de normen die in de Code Pensioenfondsen worden genoemd met betrekking tot goed bestuur.

Eind 2016 is een update van de analyse uitgevoerd.

Ten aanzien van enkele onderdelen uit de Code is in 2015 vastgesteld dat nog nadere actie nodig was om aan deze normen te voldoen. De actuele situatie met betrekking tot deze onderdelen is als volgt:

- met name voor wat betreft de niet-financiële risico's zal het risicomanagement nog verder vastgelegd moeten worden. In 2016 heeft het bestuur hier veel aandacht aan besteed met behulp van de nieuw gevormde commissie risicomanagement, de compliance officer en externe deskundige ondersteuning; in de eerste fase is in 2016 de analyse van het integriteitsrisico afgerond.
- het bestuur heeft begin 2017 een onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen.
- het bestuur heeft het beleid omtrent verantwoord beleggen nader uitgewerkt en vastgelegd in het Investment Plan 2017.
- voor wat betreft de diversiteit voldoet de samenstelling van het bestuur wel aan de richtlijnen van de Code Pensioenfondsen omdat er zowel minimaal één vrouw als minimaal één persoon jonger dan 40 jaar deel uitmaken van het bestuur.
Het verantwoordingsorgaan voldoet niet aan deze richtlijnen aangezien het verantwoordingsorgaan uitsluitend bestaat uit mannen ouder dan 40 jaar.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO bestaat uit een vertegenwoordiging van de pensioengerechtigden, werknemers en werkgevers. Onderdeel van de jaarverslagcyclus is het afleggen van verantwoording door het bestuur aan het verantwoordingsorgaan. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over 2016 is opgenomen in dit jaarverslag.

Het VO heeft onder andere recht op:

- overleg met het bestuur;
- overleg met de externe accountant en externe actuaris;
- informatie;

en heeft het recht om advies uit te brengen over:

- de vergoedingsregeling van bestuursleden;
- wijzigen van het beleid ten aanzien van VO;

- vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- de interne klachten- en geschillenprocedure;
- het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm;
- samenvoegen van pensioenfonds;
- de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

In 2016 heeft een delegatie van het bestuur tweemaal regulier overleg gevoerd met het verantwoordingsorgaan. Besproken zijn onder meer de resultaten van de haalbaarheids-toets, de ALM-studie en de vaststelling van de pensioenpremie 2017.

Het verantwoordingsorgaan heeft positieve adviezen uitgebracht over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets, de vacatieregeling en de premievaststelling van 2017.

Deskundigheidsbevordering

Alle bestuursleden volgen minimaal de basiscursus voor pensioenen (SPO Governance Leergang niveau A) . Voorts worden regelmatig trainingdagen georganiseerd voor leden van het bestuur en/of leden van de beleggingsadviescommissie. Daarnaast zijn de bestuursleden bezig met additionele trainingen op niveau B van de governance leergang van SPO. Het bestuur heeft een geschiktheidsplan met daarbij als bijlage een opleidingsplan dat elk jaar wordt geactualiseerd. Ook leden van het verantwoordingsorgaan volgen de op hun vakgebied betrekking hebbende basisopleiding.

In 2016 heeft het bestuur een zelfevaluatie over het functioneren van het bestuur en de individuele bestuursleden uitgevoerd. De resultaten van de zelfevaluatie zijn in het bestuur besproken en er zijn enkele maatregelen genomen om het functioneren van het bestuur te verbeteren. In het najaar van 2017 zal weer een evaluatie van het functioneren van het bestuur worden uitgevoerd door een extern bureau.

In het najaar van 2016 is door een extern bureau een evaluatie van het functioneren van de beleggingsadviescommissie uitgevoerd. De resultaten zijn in maart 2017 in het bestuur besproken. Uit deze evaluatie zijn geen bijzondere aandachtspunten naar voren gekomen.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

In het boekjaar is een nieuw herstelplan vastgesteld.

Eind 2016 was sprake van een reserve- en dekkingstekort.

Het herstelplan wordt nader toegelicht in de paragraaf "Financiën".

Gedragscode

Jaarlijks wordt door de bestuursleden een verklaring ondertekend dat zij zich in het afgelopen jaar hebben gehouden aan de gedragscode.

In 2015 is de Gedragscode van het fonds geactualiseerd en is een taakomschrijving voor de compliance officer vastgesteld. Beide documenten zijn gebaseerd op de standaard gedragscode van de Pensioenfederatie. In het najaar van 2015 is door het bestuur een nieuwe compliance officer benoemd. De compliance officer heeft een korte rapportage opgesteld over de naleving van de gedragscode door de aan het fonds verbonden personen in 2016. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Klachtenregeling

Het fonds beschikt over een klachten- en geschillenregeling. Tevens is er in 2016 een klokkenluidersregeling ingevoerd.
In 2016 zijn er geen klachten ontvangen van belanghebbenden.

Toezichthouder

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Communicatiecommissie

De deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zijn in 2016 geïnformeerd over de indexatie, de financiële situatie van het fonds en de voortgang van het herstel ten opzichte van het herstelplan.

Alle actieve deelnemers hebben in 2016 een pensioenoverzicht ontvangen. Het pensioenoverzicht is gebaseerd op het model voor het Uniform Pensioen Overzicht (UPO) dat de Stichting voor de Arbeid in samenspraak met de pensioenfondsen heeft opgesteld. Met name aan de toelichting bij de UPO is veel aandacht besteed om deze leesbaarder en begrijpelijker te maken.

Deze UPO had alleen betrekking op de basisregeling. De categorie actieve deelnemers die voor de prepensioenspaarregeling als gewezen deelnemer werden beschouwd hebben voor de prepensioenspaarregeling een aparte UPO ontvangen.

In april 2016 is door het bestuur een nieuw communicatieplan 2016/2017 vastgesteld. In dit plan is rekening gehouden met de eisen op basis van de Wet pensioencommunicatie die per 1 juli 2015 in werking is getreden. Voorts heeft het bestuur besloten om een nieuwe website te introduceren. Via de nieuwe website kan de communicatie beter op de verschillende doelgroepen worden afgestemd. De nieuwe website is per 1 maart 2016 live gegaan. Hierin is tevens opgenomen de 'Op Koers' module, waarin de deelnemers zelf hun toekomstige uitgaven kunnen vergelijken met hun pensioen inkomsten. Dit geeft de deelnemers de kans om tijdig maatregelen te nemen om hun toekomstige positie te verbeteren.

Speerpunt voor de communicatiecommissie is het actueel houden van de website voor het fonds geweest. De website verschaft geïnteresseerden informatie over het fonds, de financiële situatie van het fonds en de pensioenregeling. Maandelijks wordt op de website gepubliceerd over de ontwikkeling van de financiële positie en de dekkingsgraad van het fonds.

Halverwege het jaar is aan de website Pensioen 1-2-3 toegevoegd. Hierin wordt vooral voor nieuwe deelnemers informatie gegeven over de pensioenregeling via wettelijke voorgeschreven teksten. Pensioen 1-2-3 vervangt de informatie die voorheen in de zogenaamde startbrief en pensioenbrochure werd gegeven.

Commissie Risicomanagement

De commissie is in 2016 opgericht om het Integraal Risico Management (IRM) op te zetten. Het pensioenfonds wordt op meerdere dimensies geconfronteerd met risico's. Risico's zijn van invloed op het realiseren van de missie, visie en doelstellingen en spelen daarmee een belangrijke rol in het besturen van het pensioenfonds.

In het IRM proces maakt het fonds onderscheid naar de verschillende processtappen alsmede onderscheid naar de verdeling tussen bestuur, interne audit, IRM commissie en uitvoering.

Deze stappen en dit onderscheid wordt als volgt grafisch weergegeven:

Naast de financiële risico's, welke bewaakt en beheerst worden door de beleggingsadviescommissie, dienen ook de niet financiële risico's te worden bewaakt en beheerst.

Voor de niet financiële risico indeling wordt uitgegaan van de indeling zoals genoemd door DNB "Firm / Focus":

- Integriteitsrisico
- Omgevingsrisico
- Operationeel risico
- Uitbestedingsrisico
- IT risico
- Juridisch risico

De commissie heeft in 2016 als eerste onderdeel van de niet financiële risico's het integriteitsrisico uitgewerkt en afgerond. De rapportage hiervan is door DNB positief beoordeeld. In 2017 zullen de andere niet financiële risico's worden geïnventariseerd, om daarna te komen tot een volledige Integraal risico management (incl. de financiële risico's).

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie heeft vier keer vergaderd in 2016. Onderwerpen die zijn besproken waren onder meer de volgende:

- de monitoring van de beleggingen via diverse rapportages en via presentaties van de

diverse vermogensbeheerders.

- actualiseren van het beleggingsplan.
- ALM-studie en implementatie nieuwe strategische asset allocatie
- afbouwen Hedge funds en afbouwen van de inflatie-afdekking.
- de benoeming van een nieuwe vermogensbeheerder voor wereldwijde aandelen.
- de mogelijkheden om te beleggen in zogenaamd 'Alternative fixed income', ter gedeeltelijke vervanging van de beleggingen in hedge funds.
- beoordeling van de risicorapportages van de risicomanager.
- de rente-, inflatie- en valutaontwikkelingen en het beleid ten aanzien van het niveau van afdekking van deze risico's.
- de jaarlijkse evaluatie van Nestlé Capital Advisers (NCA) door een onafhankelijk bureau.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur heeft in 2016 zes keer vergaderd. Naast de reguliere onderwerpen stonden de volgende onderwerpen op de agenda:

- de deskundigheid van het bestuur en de invulling van de vacatures in het bestuur.
- diverse beleggingsonderwerpen waarbij besluiten werden genomen op basis van een door de beleggingsadviescommissie uitgebracht advies.
- vaststelling van diverse geactualiseerde formele documenten zoals de uitvoeringsovereenkomst, de pensioenreglementen en de Abtn.
- het herstelplan 2016 en de monitoring van de financiële positie.
- de toeslagverlening per 1 januari 2016.
- de vaststelling van de pensioenpremie in 2017.
- de vaststelling van het Beleggingsplan 2016.
- de diverse risicorapportages van KasBank.
- het risicomangement voor de niet-financiële risico's.
- het selectieproces en de benoeming van een nieuwe externe accountant.
- De evaluatie van het functioneren van het bestuur.
- de toekomst van het pensioenfonds.
- de uitkomsten van de ALM-studie die in het voorjaar van 2016 is gehouden.
- de haalbaarheidstoets en de afstemming met sociale partners over pensioenzaken.
- aanpassing van de pensioenregeling, onder meer verdere flexibilisering.

Een aantal onderwerpen wordt elders in dit jaarverslag besproken. Op de laatste drie onderwerpen wordt hierna verder ingegaan.

ALM-studie

In het voorjaar van 2016 is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd door Ortec. De vorige studie dateerde van 2014. De redenen voor het vervroegd houden van een ALM-studie waren onder meer de sterk gewijzigde economische omstandigheden, het nieuwe toeslagen- en premiebeleid, de overgang naar een CDC-regeling en de wijzigingen in het deelnemersbestand. De uitkomsten van de studie zijn begin mei 2016 in het bestuur besproken.

De belangrijkste conclusies uit de ALM-studie waren:

- de bestaande renteafdekking van 45% behoeft geen aanpassing.
- de inflatieafdekking zou eerder verlaagd dan verhoogd moeten worden.
- de bestaande beleggingsmix draagt bij aan een gezonde ontwikkeling van het fonds.
- de risico's daarbij zijn echter substantieel en het vereist eigen vermogen en de kosten zijn relatief hoog in vergelijking met andere pensioenfondsen.
- de hedge funds hebben een hoog risicoprofiel en hoge kosten, maar leveren minder resultaat op dan in het verleden.

Op basis van het principe van 'blind tasting' heeft het bestuur een voorkeur uitgesproken voor een bepaalde beleggingsmix, waarbij vooral een voorkeur bleek voor het verlagen van het vereist eigen vermogen en het verlagen van de kosten.

Op basis hiervan heeft het bestuur besloten om een nieuwe strategische beleggingsmix vast te stellen. In deze nieuwe mix is geen plaats meer voor hedge funds.

De nieuwe strategische beleggingsmix bestaat uit:

- High quality bonds 15,0%
- Credit bonds Investment grade 18,0% (was 16,5%)
- Credit bonds high yield 6,5% (was 3,0%)
- Credit bonds emerging markets debt 3,0%
- Equities 37,5%
- Hedge funds 0,0% (was 12,5%)
- Real estate non-listed 5,0%
- Real estate listed 7,5% (was 5,0%)
- Private equity 2,5%
- Alternative fixed income 5,0% (was 0,0%)

Bij deze beleggingsmix zijn de verwachtingen als volgt:

- rendement 5,5% (was 5,4%)
- standaard deviatie 12,1% (was 11,3%)
- vereist eigen vermogen 27,4% (was 29,3%)
- kosten 56 basispunten (was 94 basispunten)
- indexatieresultaat 93% (was 91%).

De tweede helft van het verslagjaar is gebruikt om langzamerhand over te gaan naar de nieuwe strategische beleggingsmix. Aan het einde van het verslagjaar was alleen de belegging in 'Alternative fixed income' nog niet gerealiseerd. Deze allocatie van 5% wordt daarom vooralsnog belegd in vastrentende waarden en aandelen vastgoed.

Uit de ALM-studie is voorts gebleken dat de invloed van de inflatieafdekking klein is, maar eerder negatief dan positief. Zowel door Ortec als door NCA is geadviseerd om de inflatieafdekking te verminderen.

Het bestuur heeft daarom besloten om de inflatieafdekking strategisch op 0 te zetten, waarbij de inflatieafdekking van 20% gedurende een periode van maximaal 2 jaar in stappen zal worden teruggebracht tot 0%.

Haalbaarheidstoets

De wettelijke verplichte haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet van het fonds, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Na de aanvangshaalbaarheidstoets in 2015 werd in het verslagjaar voor de eerste keer een reguliere haalbaarheidstest uitgevoerd.

De resultaten kwamen iets lager uit dan de resultaten van de aanvangshaalbaarheidstoets. Het verwachte pensioenresultaat is gedaald van 100,7% naar 97,5%. Dit is met name een gevolg van een lagere startdekkingsgraad ten opzichte van de aanvangshaalbaarheidstoets. De resultaten van de slechtweersscenario's zijn gedaald van 73,7% naar 66,3%.

Op de slechtweer scenario's hebben de slechtere economische veronderstellingen een relatief grotere impact. De afwijking tussen de 97,5% (mediaan) en 66,3% slechtweer scenario is nu meer dan 30%, waardoor de afgesproken norm van 30% niet gehaald wordt. Dat betekent dat het fonds hierover in overleg diende te treden met sociale partners, dat zijn de Centrale Ondernemingsraad (COR) en de werkgever. Dat is wettelijk bepaald maar dat paste ook goed binnen de afspraak die al was gemaakt om met sociale partners op regelmatige basis over de pensioenontwikkelingen te spreken.

Het overleg zal in principe tweemaal per jaar plaatsvinden.

Nadat sociale partners schriftelijk op de hoogte waren gebracht over de resultaten van de haalbaarheidstoets, heeft het eerste reguliere overleg plaatsgevonden in november 2016. In dit reguliere overleg is onder meer gesproken over het jaarverslag 2015, de ontwikkeling van de financiële positie en de premie voor 2017. Voorts hebben sociale partners bevestigd dat zij kunnen instemmen met het feit dat de afgesproken norm van 30% afwijking in het slecht weer scenario werd overschreden.

Aanpassing van de pensioenregeling

Tijdens het verslagjaar zijn aanpassingen verwerkt in de diverse formele documenten zoals de uitvoeringsovereenkomst, de actuariële- en bedrijfstechnische nota (Abtn) en de pensioenreglementen. Deze aanpassingen hadden voor een deel te maken met de overgang van de regeling naar een CDC-regeling per 1 januari 2016.

De status van een CDC regeling wil zeggen dat de premiebijdragen voor de werknemers vaststaan en de uitkeringen en opbouw van nieuwe rechten voor de deelnemers (actieven, inactieven en pensioengerechtigden) kunnen veranderen, bijvoorbeeld door een hogere of lagere rentestand of betere of slechtere opbrengsten van de beleggingen. Dit betekent dat het risico van het pensioenfonds nu geheel ligt bij de deelnemers.

Voorts zijn tijdens het verslagjaar een aantal bepalingen in het pensioenreglement aangepast. Het betreft onder meer:

- het laten vervallen van de korting op het partnerpensioen vanwege groot leeftijdsverschil;
- aanpassing van de toeslagbepalingen aan de wettelijke bepalingen ten aanzien van toekomstbestendig indexeren;
- het opnemen van bepalingen met betrekking tot uitruil en flexibilisering van pensioen;
- het aanpassen van de bepalingen inzake partnerpensioen en bijzonder partnerpensioen.

Financiën

De financiële positie en de ontwikkeling daarvan kan als volgt worden toegelicht.

(bedragen x EUR 1.000,-)

	Pensioen- Vermogen	Technische Voorzienin- gen	% Dekkings- Graad
Stand per 31 december 2015	569.761	529.972	107,5%
Renteontwikkeling	0	42.373	-8,0%
Beleggingsresultaten	38.654	0	6,4%
Premiebijdragen	9.440	9.589	-0,1%
Uitkeringen	-19.991	-19.945	0,2%
Actuariële grondslagen	0	-3.555	0,7%
Waardeoverdrachten	-76	-29	0,0%
Overige	755	-2.243	0,6%
Stand per 31 december 2016	597.033	556.162	107,3 %

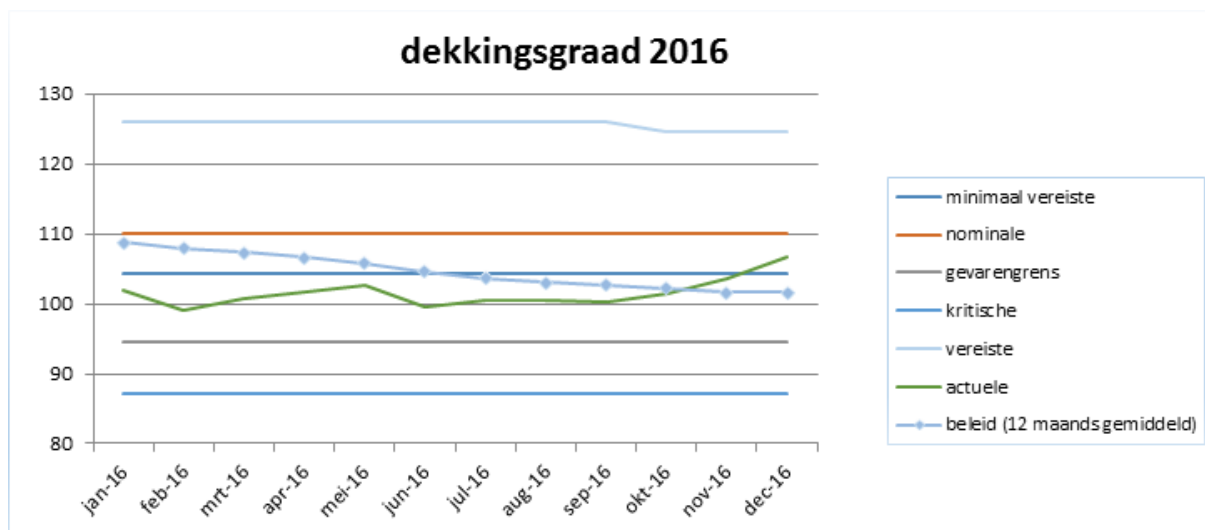
Ten opzichte van het voorgaande boekjaar kan het verloop van de dekkingsgraad als volgt worden geïllustreerd.

	2016	2015
Stand per 31 december vorig boekjaar	107,5%	109,7%
Renteontwikkeling	-8,0%	- 5,4%
Beleggingsresultaten	6,4%	3,6%
Premiebijdragen	-0,1%	0,0%
Uitkeringen	0,2%	0,3%
Actuariële grondslagen	0,7%	0,0%
Waardeoverdrachten	0,0%	0,0%
Overige	0,6%	- 0,7%
Stand per 31 december boekjaar	107,3%	107,5%

Dekkingsgraad

Onderstaande grafiek illustreert het verloop van de dekkingsgraad in 2016.

Herstelplan

De actuele dekkingsgraad eind 2015 was 107,5%. De beleidsdekkingsgraad (het 12-maands gemiddelde) bedroeg 109,2%. Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2015 met 109,2% lager was dan de vereiste dekkingsgraad van 128,9%, heeft het fonds in maart 2016 een nieuw herstelplan opgesteld en ingediend bij DNB. Het herstelplan is op 18 mei 2016 goedgekeurd door DNB. Het herstelplan toont aan dat het fonds nog over voldoende herstelkracht beschikt. Indien de verwachtingen van het herstelplan uitkomen dan zal het fonds aan het einde van het jaar 2020 een beleidsdekkingsgraad hebben van 129,5% en daarmee voldoen aan de vereiste dekkingsgraad.

Het bestuur blijft de ontwikkelingen ten aanzien van het herstelplan nauwgezet volgen. Zolang er sprake is van een reservetekort zal het fonds elk jaar een geactualiseerd 10-jaars herstelplan moeten opstellen. In 2016 heeft de actuele dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan als volgt ontwikkeld:

	Verwacht 2016	Werkelijk 2016
Stand 1 januari 2016	107,5%	107,5%
Effecten op de dekkingsgraad:		
• Premie	- 0,3%	-0,1%
• Rendement	5,3%	6,4%
• Uitkeringen	0,3%	0,2%
• Indexering	0,0%	0,0%
• Rente	0,0%	-8,0%
• Actuariële grondslagen	0,0%	0,7%
• Overige effecten	0,6%	0,6%
Dekkingsgraad ultimo 2016	113,4%	107,3%
Vereiste dekkingsgraad ultimo 2016	128,9%	124,8 %

Premie

In het herstelplan wordt uitgegaan van een consistent premiebeleid, conform de huidige overeenkomsten met de werkgevers.

Beleggingen

In het voorjaar van 2016 is een nieuwe ALM-studie gehouden. In mei 2016 heeft het bestuur, mede op basis van de uitkomsten van deze studie, besloten om de strategische beleggingsmix aan te passen. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- de beleggingen in hedge funds worden beëindigd (- 12,5%);
- er zal worden belegd in 'alternative fixed income' (+ 5%);
- er zal meer worden belegd in vastrentende waarden (+5%) en aandelen vastgoed (+ 2,5%).

Voorts wordt de afdekking van het inflatierisico via inflatieswaps in een periode van ongeveer 2 jaar teruggebracht van 20% tot 0%.

Toeslagverlening

Het fonds heeft voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een indexatieambitie van 100% van het Consumenten Prijsindexcijfer van oktober in vergelijking met oktober van het voorgaande jaar. Voor de actieve deelnemers geldt een indexatieambitie van 100% van de algemene loonontwikkeling binnen de CAO van Nestlé.

Beleggingen

Het jaar 2016 in economisch perspectief

De economische groei

Er was grote twijfel over de groei van de economieën in het begin van 2016 bij de beleidsmakers. De Amerikaans FED verhoogde namelijk in december 2015 voor het eerst sinds negen jaar de rente. Dit was een negatief signaal voor de opkomende markten, zoals China. Toen China haar valuta maar beperkt devalueerde sloeg de paniek toe op de financiële markten. Er ontstond ernstige twijfel over de groei kansen van de Chinese economie, omdat de experts er vanuit gingen dat dit ook de westerse economieën zou kunnen raken. Deze twijfel kwam later pas meer op de achtergrond maar geopolitieke spanningen en de forse daling van de olieprijs versterkten opnieuw twijfel over de economische groei. Dit resulteerde voor bedrijven, niet alleen in de oliesector, in beperkte winstgroei. Pas na een akkoord door de OPEC landen in het najaar veerden de olieprijsen op. Ondanks alle dominante ontwikkelingen en onzekerheden bleef de groei op een redelijk niveau zich voortzetten.

Politieke gebeurtenissen en de renteontwikkeling

In 2016 waren er voldoende politieke gebeurtenissen die hun schaduw voor uit wierpen over de financiële markten. De aanhang van populistische partijen vergrootte de angst bij grote groepen in de samenleving. Het Britse referendum leidde tot een daadwerkelijke Brexit en in de Verenigde Staten werd Trump onverwacht tot president gekozen. Maar ook in Italië was er onrust op het politieke toneel, wat tot gevolg had dat economische hervormingen niet werden opgepakt. Dit alles leidde tot een risico averse houding bij investeerders zoals pensioenfondsen. Voorzichtigheid resulteerde dan ook in scherp dalende rentetarieven op de Europese markt. Maar toen de onzekere fase verdween, na de verkiezing van Trump tot president, keerde het hele marktsegment. Er ontstond geloof in een nieuw beleid van de president ondanks het uitgesproken protectionisme.

Financiële markten

Als gevolg van de verkiezing van Trump werd verwacht dat zijn beleid wel eens de aanjager zou kunnen worden tot groei en daarmee een inflatie stijging tot gevolg. Ondanks alle impulsen van de Centrale Banken lukte het nu wel om de kapitaalmarktrente te laten stijgen en ook de aandelenbeurzen floreerden alsof er geen financiële crisis 2008 was geweest. In Duitsland was in de zomer sprake van negatieve rente en dit verdween ook in het najaar. Wel leidde het renteverskil tussen Europa en de VS tot een sterke druk op de euro. De bandbreedte in 2016 was tussen de \$1,05 en \$1,15.

Pensioen in Nederland

De lage rente zorgde ook weer opnieuw voor bezorgdheid bij de pensioenfondsen. Het waarderingsvraagstuk op basis van de rentecurve (UFR methode) kwam weer eens op tafel maar de Minister paste het waarderingmodel niet aan. Analyses toonden in de loop van het jaar aan dat er mogelijk op grote schaal kortingen noodzakelijk zouden zijn. Na de Amerikaanse verkiezingen veerden ook in Europa de rentetarieven op en verdween de angst van korting op de pensioenrechten. Koopkrachtbehoud bleef onder druk omdat er geen ruimte is voor toeslagen. Daarnaast heeft de toezichthouder DNB strengere regels voor het aanhouden van buffers in de pensioenfondsen. Ook ons fonds Alliance werd in het derde kwartaal opgeschrikt vanwege de te lage beleidsdekkingsgraad (12 maands gemiddelde). Deze dekkingsgraad kwam in het derde kwartaal onder de minimaal vereiste dekkingsgraad terecht en dat was ook in het vierde kwartaal het geval. Er trad wel een herstel op van de actuele dekkingsgraad (maandcijfer).

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Het fonds heeft in haar huidige beleid vastgelegd dat de beleggingen moeten zijn gericht op het realiseren van rendement binnen de risicomaatstaven, dit om de pensioen ambitie te kunnen vervullen. Hierbinnen streeft het fonds naar duurzaam beleggen.

Een eerste stap in dit proces is gezet door expliciet het beleggen in controversiaal weapons uit te sluiten. In het controle plan zijn de uitgesloten ondernemingen opgenomen en in de monitoring wordt hierop getoetst.

Bij de selectie van nieuwe vermogensbeheerders en het beoordelen van bestaande vermogensbeheerders wordt in het profiel opgenomen dat zij minimaal moeten voldoen aan de uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties en de Richtlijnen voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Het fonds wil hiermee bereiken en stimuleren dat de vermogensbeheerders dialogen aangaan met de bedrijven. Hierbij wordt rekening gehouden met aspecten zoals: milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

In het najaar van 2016 heeft de beleggingsadviescommissie zich uitgebreid laten voorlichten door een externe consultant (Sustainalytics) op het ESG terrein. Echter is het voor een klein fonds uitermate moeilijk om een volledig duurzaamheidsbeleid te implementeren. Het fonds kiest er voor dit stap voor stap uit te rollen.

Belangrijk is om het gewicht van duurzaamheid in het beleggingsproces te borgen en daarom is in de investment beliefs van het fonds een passage aan dit onderwerp gewijd. Deze investment beliefs vormen nu een geïntegreerd onderdeel van het Beleggingsplan 2017.

Wat is er in 2016 al gerealiseerd:

- In 2016 is de nieuwe investment manager MFS aangesteld en tijdens het selectie- en evaluatieproces is uitgebreid stil gestaan bij het gevoerde ESG beleid door MFS. Deze investment manager beschikt over een systematische aanpak van ESG. Het is een onderdeel van de beleggingscyclus.
- Ook bij de uitvoering van de ALM studie 2016 zijn indirect ESG aspecten meegewogen in de besluitvorming over een nieuwe strategische asset allocatie.

Rendement

Het fonds heeft 2016 afgesloten met een positief rendement van 6,9%, dat is 1,1%-punt onder de benchmark. Per beleggingscategorie is de volgende performance behaald.

Netto rendement

<i>Beleggingscategorie</i>	<i>Performance 2016</i>	<i>Benchmark 2016</i>
Aandelen	6,6%	8,2%
Vastrentende waarden (bedrijfsobligaties)	7,5%	6,8%
Alternatieve beleggingen:		
• Onroerend goed	4,6%	5,0%
• Funds of Hedge Funds	2,3%	2,9%
• Private Equity	5,5%	5,5%
Totaal rendement (excl. afdekking rente- en inflatierisico, valutarisico en hoogwaardige obligaties)	5,3%	6,8%
Totaal rendement (incl. afdekking rente- en inflatierisico, valutarisico en hoogwaardige obligaties)	6,9%	8,0%

Alliance beoordeelt de beleggingsresultaten door middel van een vergelijking met een objectieve maatstaf (benchmark). De beleggingsresultaten bleven 1,1% achter bij de benchmark. De belangrijkste oorzaak hiervan is gelegen aan een timing effect van een herallocatie van een deel van de aandelen portefeuille en een timing effect van de verkoop van hedge funds beleggingen. Daarentegen scoorden de bedrijfsobligaties positief. Het rendement op Private Equity is gebaseerd op de laatst ontvangen fondsrapportages (3e kwartaal 2016).

Asset mix

In 2016 is de strategische asset mix aangepast op basis van de uitkomsten van de ALM-studie. Ultimo 2016 was de strategische asset mix als volgt samengesteld.

	Strategische asset mix 31-12-2016	Strategische asset mix 31-12-2015
Onroerend goed	12,5%	10,0%
Aandelen	37,5%	37,5%
Vastrentende waarden	42,5%	37,5%
Overige zakelijke waarden:		
Hedge funds	0%	12,5%
Private equity	2,5%	2,5%
Alternative fixed income	5%	0%
Totaal beleggingen	100%	100%

De strategische asset mix en feitelijke allocatie kunnen als volgt worden samengevat.

	Strategische asset mix	Feitelijk allocatie per 31 december 2016 %	EUR
Onroerend goed	12,5%	10,9%	61,6
Aandelen	37,5%	38,6%	217,8
Vastrentende waarden	42,5%	42,0%	237,2
Overige zakelijke waarden:			
Hedge funds	0%	0%	0
Private equity	2,5%	3,3%	18,6
Alternative fixed income	5,0%	0%	0
Overige beleggingen 1)	0%	5,2%	29,6
Subtotaal	100%	100%	564,8
Derivaten (swaps)			56,0
Totaal beleggingen			620,8

1) Dit betreft de nog te ontvangen gelden uit de verkoop van hedge funds

Het risico op wijzigingen in de koers van de Amerikaanse Dollar is voor een deel van de beleggingen afgedekt middels valutatermijncontracten. Het renterisico alsmede het inflatierisico zijn deels afgedekt middels swaps. De actuele waarde van de valutatermijncontracten is in het bovenstaande overzicht opgenomen bij de vastrentende waarden. De bandbreedtes die worden aangehouden voor de vaststelling van de noodzaak om de beleggingen te herbalanceren variëren van +/- 2,5% tot +/- 5%.

Renteontwikkeling

De rente ultimo 2016 is ten opzichte van 2015 gedaald.

In december 2015 is de afdekking van het renterisico verhoogd van 40% naar 45%.

Dit besluit was gebaseerd op onderzoek en advies van NCA met een toetsing door Cardano.

De feitelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB rentetermijnstructuur (UFR) bedroeg ultimo 2016 54,0%. Op basis van de dagelijkse nominale rentetermijnstructuur bedroeg de afdekking 43,7%.

Uitvoeringskosten

Conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie wordt in dit jaarverslag nadere informatie vermeld over de uitvoeringskosten. De uitvoeringskosten bestaan uit de kosten van het pensioenbeheer en de kosten van het vermogensbeheer.

Kosten Pensioenbeheer

	2016	2015
a. Kosten deelnemers en pensioengerechtigden		
Pensioenadministratie	281	461
Communicatie met deelnemers	74	78
b. Werkgeverskosten		
	0	0
c. Kosten Bestuur en Financieel Beheer		
Bestuur en secretariaat	200	200
Bestuurskosten op basis vergoedingsregeling	24	16
Actuariskosten	185	245
Accountantskosten	39	55
Overige advieskosten	13	4
Toezichtkosten (DNB, AFM, Visitatie)	58	50
Opleidingskosten	22	16
Overige kosten	37	23
Totale kosten Pensioenbeheer	933	1.148
Aantal deelnemers (actieven en pensioengerechtigden)	3.378	3.336
Kosten per deelnemer	€276	€ 344

De daling van de uitvoeringskosten in 2016 ten opzichte van 2015 is met name veroorzaakt door de extra activiteiten in 2015 als gevolg van de invoering van het nieuwe Financieel Toetsingskader.

Een specificatie van de kosten van het vermogensbeheer, conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie is hierna opgenomen.

Deze specificatie is inclusief de transactiekosten van de beleggingen waarbij is uitgegaan van de van de vermogensbeheerders ontvangen informatie die gedeeltelijk is gebaseerd op schattingen. Bij een aantal beheerders is sprake van performance gerelateerde fees.

Er wordt gedeeltelijk uitgegaan van schattingen omdat de vermogensbeheerkosten rechtstreeks worden verrekend in de beleggingsfondsen waarin wordt belegd. De kosten die voor rekening van het pensioenfonds komen worden dan (fictief) berekend door de afgesproken beheerfee te vermenigvuldigen met het gemiddeld belegd vermogen.

Kosten vermogensbeheer

	2016	2015
Kosten die in de jaarrekening ten laste zijn gebracht van de beleggingsopbrengsten:		
Beheerkosten aandelenfondsen	331	434
Administratie- en bewaarloonkosten	165	280
Kosten advisory management	182	182
Kosten ALM-studie	32	0
Kosten due diligence onderzoek	11	0
Kosten afdekking rente-,inflatie- en valutarisico	387	376
Kosten risicomanagement	46	60
Totaal kosten t.l.v. beleggingsopbrengsten	1.154	1.332
Kosten die door de vermogensbeheerders rechtstreeks via de beleggingsfondsen zijn verrekend:		
	2016	2015
<i>Reguliere beleggingen</i>		
Vastgoed beheer- en overige kosten 2)	569	555
Vastgoed transactiekosten	0	0
Vastrentende waarden beheer en overige kosten	580	517
Vastrentende waarden transactiekosten	292	0
Aandelen beheer- en overige kosten	641	464
Aandelen transactiekosten	52	0
Subtotaal	2.134	1.536
2) In deze kosten is in 2016 een bedrag begrepen van 0 voor performance gerelateerde kosten en in 2015 een bedrag van 3		
<i>Innovatieve beleggingen</i>		
Hedge Funds 3)	1.645	2.440
Private equity	1.064	1.090
Subtotaal	2.709	3.530
3) In deze kosten is in 2016 een bedrag van 456 begrepen voor performance gerelateerde kosten en in 2015 een bedrag van 638		
Totaal via fondsen berekende kosten	4.843	5.066

Totale kosten Vermogensbeheer	5.997	6.398
Gemiddeld belegd in reguliere beleggingen	543.304	512.094
Kosten als percentage van reguliere beleggingen	0,59%	0,56%
Gemiddeld belegd in innovatieve beleggingen	67.538	85.576
Kosten als percentage van innovatieve beleggingen	4,01%	4,13%
Gemiddeld totaal belegd vermogen	610.842	597.670
Kosten als percentage van totaal belegd vermogen	0,97%	1,07%

De kosten van de innovatieve beleggingen zijn aanzienlijk hoger dan die van de reguliere beleggingen.

Op pagina 27 van dit jaarverslag is het rendement van de diverse beleggingen te zien na aftrek van alle kosten.

Pensioenregeling

De uitruilfactoren die in de regeling zijn opgenomen zijn in 2016 geactualiseerd.

De kenmerken van de pensioenregeling per 1 januari 2016 zijn als volgt:

	Basisregeling	Aanvullende regeling
Pensioensysteem	Voorwaardelijke geïndexeerde-middeloonregeling	Voorwaardelijk geïndexeerde middeloonregeling
Pensioenleeftijd	67	67
Pensioengevend salaris	12 keer de som van het schaalsalaris + eventuele persoonlijke toeslag + vakantie-toeslag en eindejaarsuitkering	Variabele toeslagen met een minimum van 5% van het pensioengevend salaris
Franchise	12.953,-	n.v.t.
Pensioengrondslag	Pensioengevend salaris -/- franchise	Pensioengevend salaris
Opbouwpercentage	1,875%	1,875%
Partnerpensioen	Ja	Ja

Actuariële paragraaf

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren wordt toegeschreven aan de volgende resultaten:

	2016	2015
Premie	-432	475
Toeslagverlening	0	-1.528
Intrest/beleggingsopbrengsten	38.902	16.917
Kosten	6	-224
Wijziging rente(termijnstructuur)	-42.373	-25.331
Uitkeringen	-46	-83
Kanssystemen	1.733	-179
Waardeoverdrachten	-47	-58
Overgang op nieuwe sterftetafel	3.555	0
Aanpassing actuariële grondslagen	0	-140
Overige resultaten	-215	-53
Resultaat	1.083	-10.204

Naast de beleggingsresultaten zijn de belangrijkste contribuanten aan het resultaat de actuariële grondslagen en de wijziging in de rentetermijnstructuur.

De overgang op de nieuwe AG-prognosetafel 2016 per 31 december 2016 heeft geleid tot een toename van de voorziening met 1.139. De toepassing van de nieuwe fondsspecifieke correctiefactoren heeft geleid tot een afname van de voorziening met 4.694.

Ultimo 2016 is sprake van een reservetekort van EUR 96,9 miljoen. Het vereist eigen vermogen is EUR 137,8 miljoen, terwijl het aanwezige vermogen EUR 40,9 miljoen bedraagt. De certificerend actuaris beoordeelt de vermogenspositie van het pensioenfonds als niet voldoende, vanwege dit reservetekort.

Risicobeheer

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. De solvabiliteit wordt uitgedrukt als de dekkingsgraad van het fonds, dat wil zeggen de verhouding tussen de bezittingen en verplichtingen van het fonds.

Het risico dat het fonds over onvoldoende vermogen beschikt om de verplichtingen af te dekken, het solvabiliteitsrisico, is een van de belangrijkste risico's. De solvabiliteit wordt gemeten volgens algemeen geldende normen voor pensioenfondsen die voortvloeien uit de Pensioenwet. Indien de solvabiliteit onvoldoende is, is er onvoldoende ruimte voor (volledige) indexatie of bestaat het risico dat de pensioenaanspraken verminderd moeten worden. Ultimo 2016 verkeert het fonds nog in een situatie van een reservetekort.

De actuele dekkingsgraad is in 2016 gedaald van 107,5% naar 107,3%.
De beleidsdekkingsgraad is gedaald van 109,2% naar 101,6%.
De vereiste dekkingsgraad eind 2016 is 124,8%.

Het tekort op grondslagen volgens het Financieel ToetsingsKader is als volgt:

	2016	2015
Vereist eigen vermogen	137.763	148.352
Aanwezig vermogen	40.872	39.789
Tekort	96.891	108.563

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal instrumenten om risico's te beheersen:

- Beleggingsbeleid.
- Premiebeleid.
- Herverzekeringsbeleid.
- Toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-) risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten voor beperking van de risico's.

Beleggingsrisico's

In 2016 is het beleggingsbeleid heroverwogen en aangepast aan de hand van de Asset & Liability Management (ALM) studie. Ultimo 2016 is de vereiste dekkingsgraad 124,8%.

Marktrisico's

Het marktrisico is het risico dat de waarden van de beleggingen in zakelijke waarden verandert door wijzigingen in marktprijzen. Door de vaststelling van de strategische beleggingsmix over verschillende beleggingscategorieën en een spreiding over verschillende regio's wordt het risico teruggebracht tot aanvaardbare waarden.

De regiospreiding van aandelen kan als volgt worden toegelicht:

	2016	2015
Eurozone	19.056	96.160
Emerging Markets	18.612	25.558
World (developed)	197.230	97.305
Totaal Aandelen	234.898	219.023

Renterisico's

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de verplichtingen van het fonds verandert als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente.

De gevoeligheid voor wijzigingen in de marktrente wordt veroorzaakt doordat de duration van de verplichtingen en de beleggingen niet gelijk zijn. Om dit risico te ontgaan heeft het bestuur het renterisico afgedekt middels renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Renteveranderingen hebben hierdoor slechts voor het ongedekte deel invloed op de dekkingsgraad zowel in positieve als in negatieve zin.

Eind 2015 is de afdekking van het renterisico verhoogd van 40% tot 45%.

	2016	2015
Duration verplichtingen	16,9	16,2
Duration vastrentende waarden (incl. derivaten)	16,9	13,1

De duration van de beleggingen betreft uitsluitend de duration van de vastrentende waarden inclusief de derivaten en dus niet de gehele beleggingsportefeuille.

Ten behoeve van de renteswaps zijn ISDA/CSA overeenkomsten afgesloten met een zestal tegenpartijen zodat het kredietrisico van het fonds adequaat wordt afgedekt middels onderpand (staatsobligaties van Nederland, Duitsland en Frankrijk).

Inflatierisico

Het fonds streeft ernaar de aanspraken van deelnemers, gewezen deelnemers en de ingegane uitkeringen jaarlijks te indexeren. Het vermogen van het fonds zou daarom beschermd moeten worden tegen geldontwaarding.

Het fonds heeft het inflatierisico beperkt door een maximum te stellen aan de toeslagen. Daarnaast was het inflatierisico ultimo 2016 voor 12,5% van de reële verplichtingen afgedekt middels inflatieswaps. Bij een inflatieswap wordt de verwachte inflatie betaald door het fonds terwijl de werkelijke inflatie wordt ontvangen. Het fonds heeft in 2016 besloten om de afdekking van het inflatierisico met inflation swaps in maximaal twee jaar in stappen van 2,5%-punt terug te brengen van 20% naar nul. In 2016 zijn er drie stappen van 2,5%-punt uitgevoerd en is de afdekking dus teruggebracht van 20% tot 12,5%.

Actuariële risico's

De actuariële grondslagen zijn in 2016 gewijzigd. Het fonds is overgegaan naar de in september 2016 gepubliceerde nieuwe AG sterftetafel 2016. Ook de fondsspecifieke correcties op de sterftetekansen zijn gewijzigd op basis van een in de tweede helft van 2016 uitgevoerd onderzoek naar de ervaringssterfte.

De risico's ten aanzien van de partnerpensioenen, arbeidsongeschiktheidspensioenen en premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn door het fonds herverzekerd bij een externe, onder toezicht van De Nederlandsche Bank staande, verzekeringsmaatschappij

Valutarisico's

Voor beleggingen in vreemde valuta loopt het fonds het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door wijzigingen in de valutakoersen. Onderdeel van het strategische beleggingsbeleid is dat deze risico's deels worden afgedekt.

Het valutarisico wordt zodanig afgedekt dat er nog een valutarisico overblijft van 30%.

Daarbij wordt uitsluitend de Amerikaanse dollar afgedekt.

De totale onderliggende waarde van de valutatermijncontracten bedraagt per 31 december 2016 Amerikaanse Dollar 103 miljoen (EUR 98 miljoen).

De actuele waarde ultimo 2016 van deze contracten bedroeg negatief EUR 1,6 miljoen.

De waarde van de overige beleggingen in vreemde valuta die niet zijn afgedekt bedroeg ultimo 2016 EUR 162,0 miljoen.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft.

Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven.

Voorts heeft dit risico betrekking op het risico dat de waarde van bepaalde beleggingen, zoals bedrijfsobligaties, daalt ten gevolge van een stijging van de creditspreads.

Beheersing vindt plaats doordat met name belegd wordt in obligatiefondsen met een gediversificeerde portefeuille. In de toelichting op de balans is een overzicht opgenomen van de verdeling van vastrente waarden naar markten en naar kredietwaardigheid van de debiteuren (credit ratings).

Concentratierisico

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen.

Deze uitgangspunten zijn door het fonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

Uitbestedingsrisico

Het bestuur voert periodiek gesprekken met haar uitvoerders waarin de voortgang en performance worden geëvalueerd.

De pensioenadministratie is uitbesteed aan Aon Hewitt en de financiële- en beleggingsadministratie is uitbesteed aan Kas Bank. Met beide uitvoerders is een overeenkomst afgesloten waarin de werkzaamheden en performancenormen zijn beschreven in een Service Level Agreement (SLA). Periodiek vindt evaluatie plaats.

Beide organisaties beschikken over een recent ISAE 3402 type II rapport. In het ISAE rapport over 2016 van KasBank is een zogenaamde qualified opinion van de externe accountant opgenomen. De accountant heeft geconstateerd dat bij een aantal processen geen goede vastlegging van de uitgevoerde controles heeft plaatsgevonden. Kas Bank heeft door aanvullende werkzaamheden aangetoond dat de controles wel zijn uitgevoerd en dat geen verschillen zijn geconstateerd. Voorts heeft KasBank maatregelen genomen om de vastlegging van controles te verbeteren.

Overige niet-financiële risico's

Onder overige risico's wordt verstaan omgevingsrisico, operationeel risico, IT risico, juridisch risico en integriteitsrisico's.

De commissie risicomanagement is in 2016 begonnen om al deze risico's in beeld te brengen en vast te leggen in een risicoraamwerk. Als eerste is uitgebreid aandacht besteed aan het integriteitsrisico. Daarbij is via een assessment met het bestuur vastgelegd welke integriteitsrisico's er zijn en welke beheersmaatregelen aanwezig zijn om het risico beperkt te houden. In 2017 zal verder worden gewerkt aan het invullen van het risicoraamwerk onder meer door ook assessments te houden voor de overige genoemde risico's.

Aandachtspunten voor het bestuur in 2017

Het bestuur zal in 2017 onder meer aandacht besteden aan het verder vastleggen van het beleid op het gebied van integraal risicomanagement. Daarbij zal er onder meer aandacht zijn voor het beleid inzake mogelijk datalekken bij de uitbestede activiteiten. Voorts zal het bestuur een visie vastleggen ten aanzien van de toekomst van het fonds en de diverse uitvoeringsmogelijkheden voor de pensioenregeling. Het bestuur zal in 2017 ook aandacht geven aan het verder verbeteren van de communicatie met alle belanghebbenden onder meer met behulp van de interactieve website en het houden van voorlichtingsbijeenkomsten en voorlichtingscampagnes. Ook zal er regelmatig overleg worden gevoerd met sociale partners, in het voorjaar van 2017 onder meer over de wijziging van de pensioenrekenleeftijd naar 68 jaar per 1 januari 2018.

Het bestuur zal in 2017 werken aan de opvolging van de aanbevelingen van de visitatiecommissie en aan het bevorderen van de deskundigheid van het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

Tenslotte zal ook het beleggingsbeleid in 2017 voldoende aandacht krijgen waarbij een goede afweging zal plaatsvinden tussen het behalen van zoveel mogelijk rendement met inachtneming van het beperken van de risico's. Daarbij zal in het kader van een verdere beperking van de risico's worden gesproken over het invoeren van een dynamisch renteafdekkingsbeleid. Daarbij zal bij een stijging van de dekkingsgraad de afdekking van het renterisico langzamerhand in etappes worden verhoogd

Namens het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Alliance

Amsterdam, 7 juni 2017

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Vertegenwoordigers van de werknemers en
pensioengerechtigden

G. Griffioen, voorzitter

M.G. Leenstra

W. C. Duivenvoorden

H.J.A. van de Kamer

M. Schreurs

mw. D. van der Ende

F.F. Albrecht

mw. A. van Geluk

Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Algemeen.

In het kader van de principes inzake goed pensioenfondsbestuur, is het Verantwoordingsorgaan (VO) gevraagd een oordeel te geven over het door het bestuur gevoerde beleid over 2016 overeenkomstig het reglement VO artikel 2 lid a en b alsmede een oordeel te geven over beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben overeenkomstig artikel 2 lid c.

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit:

- A.F.M. Sanders, voorzitter
- R.N. Langedijk, secretaris
- H.M.J. Kempers, lid

Het VO heeft in 2016 zevenmaal vergaderd, waarvan driemaal met het dagelijks bestuur over de actuele gang van zaken m.b.t. het pensioenfonds alsmede over de ontwikkelingen die van belang zijn in dit kader voor het VO. Het betreft hier o.a. de resultaten van de haalbaarheidstoets, de ALM studie en de premievaststelling voor 2016. Het bestuur heeft advies gevraagd en gekregen met betrekking tot de uitkomsten van de haalbaarheidstoets, de vaststelling van de premie voor 2016 en de vacatieregeling.

In 2016 heeft het VO overeenkomstig de afspraken met het dagelijks bestuur alle relevante stukken in de vorm van notulen van bestuursvergaderingen, dagelijks bestuursvergaderingen en beleggingscommissie vergaderingen ontvangen. Het VO heeft volledig toegang tot de "teamroom" van het pensioenfonds. Dit is een data base met documenten en informatie t.b.v. het bestuur van het pensioenfonds. Daarnaast ontvangt het VO alle periodieke informatie en updates daarop met betrekking tot het herstelplan en de beleggingsresultaten zoals die ook binnen het bestuur worden besproken. Bovengenoemde informatiestroom geeft een goed inzicht in de gang van zaken binnen het pensioenfonds en de activiteiten van het bestuur voor zowel de actuele situatie als voor de in gang zijnde ontwikkelingen.

Voor de verdere beoordeling van het bestuursbeleid door het VO over 2016 zijn wij in het bezit gesteld van het concept jaarverslag over 2016 van het pensioenfonds en van de concepten actuariael jaarverslag, actuariael jaarverslag van de certificerend actuaris en van de accountant over 2016.

Voorts heeft het VO gesproken met de accountant (Mazars) en de certificerend actuaris (Aon Hewitt) van het pensioenfonds over het verslagjaar 2016.

Bevindingen.

Premie en indexatie:

Het premiebeleid is voor de jaren 2016 t/m 2020 vastgelegd. Wel worden jaarlijks door bestuur en actuaris de uitgangspunten van het premiebeleid tegen het licht gehouden met de mogelijkheid om op vooraf gedefinieerde punten de premie aan te passen. Per 1 januari 2016 zijn de rechten van zowel actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden niet aangepast aan de loonindex resp. de prijsindex i.v.m. een te lage dekkingsgraad. In 2016 heeft er wel een indexering plaatsgevonden van het prepensioen spaarkapitaal middels het z.g. U-rendement.

Beleggingsbeleid:

Het beleggingsbeleid heeft in 2016 veel aandacht gekregen van het bestuur. Het bestuur wordt hierin geadviseerd door de beleggingscommissie alsmede door externe adviseurs. Ondanks alle inspanningen heeft dit geleid tot een lager rendement t.o.v. de benchmark.

Bestuurssamenstelling:

Het VO is door het bestuur geïnformeerd over het voornemen om de samenstelling van het bestuur kwantitatief te verlagen van 10 naar 8 personen in 2017. De achtergrond hiervan is de afnemende bereidheid van potentiële bestuur kandidaten om zitting te nemen in het bestuur. De kwalitatieve eisen die gesteld worden door de DNB zijn hier zeker debet aan.

Communicatie:

De communicatie van individuele pensioengegevens van deelnemers (UPO's) vindt schriftelijk plaats aan belanghebbenden. Daarnaast vindt het grootste deel van de algemene belangrijke informatie voor de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden plaats via de website. Deze website is in maart 2016 vernieuwd.

Herstelplan:

Het VO is periodiek geïnformeerd over de actuele positie van het pensioenfonds t.o.v. het herstelplan

Adviesaanvragen 2016:

Het VO heeft advies uitgebracht op verzoek van het bestuur van het pensioenfonds inzake de uitkomsten haalbaarheidstoets, de vaststelling van de premie voor 2016 en de vacatieregeling.

Oordeel:

Op basis van de aan ons ter beschikking gestelde documenten evenals de bijeenkomsten met het dagelijks bestuur van het pensioenfonds, is het VO van mening dat het bestuur zijn taken voor 2016 naar behoren heeft uitgevoerd.

Amstelveen, 18 mei 2017

Namens het Verantwoordingsorgaan van de
Stichting Pensioenfonds Alliance,

A.F.M. Sanders, voorzitter.

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met belangstelling kennisgenomen van het oordeel van het VO.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de goede samenwerking en voor het werk dat door de leden van het VO in 2016 voor het pensioenfonds is verricht.

Voorts bedankt het bestuur het VO voor het prettige en constructieve overleg en voor de adviezen die gedurende het jaar zijn uitgebracht.

Het bestuur spreekt het vertrouwen uit dat de samenwerking met het VO ook in 2017 op dezelfde wijze zal worden voortgezet.

Samenvatting Verslag Visitatiecommissie

1. Inleiding

Het bestuur heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie, na advies van het Verantwoordingsorgaan (VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds in het kader van een driejaarscyclus van visitaties zoals met het Fonds is overeengekomen.

De visitatiecommissie (VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds.

De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de visitatiecommissie. De visitatieperiode strekte zich uit tot de op 31 december 2016 beschikbare informatie.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur voldoende evenwichtig en op een voldoende zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds en de risicobeheersing.

a. Follow up vorige visitatie

Het Fonds heeft de aanbevelingen uit de voorgaande visitatie voldoende zorgvuldig afgewogen en de hieruit voortvloeiende acties bewaakt.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds volgt de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en het bestuur reageert op adequate wijze op financiële en niet-financiële ontwikkelingen. De toekomst van het Fonds staat met enige regelmaat op de agenda en dit moet, conform het in 2015 geformuleerde beleidsvoornemen, uiteindelijk leiden tot een visie in relatie tot de diverse uitvoeringsmogelijkheden. Op de uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2016 heeft het vereiste overleg met sociale partners plaatsgevonden.

c. Governance

De VC volgt het Fonds in haar oordeel dat zij haar organisatie zodanig heeft ingericht dat goed bestuur is gewaarborgd en in materiële zin aan alle eisen is voldaan die in de Pensioenwet en de daarop gebaseerde regelgeving aan waarborging goed bestuur worden gesteld. De VC doet enkele aanbevelingen ten aanzien van het verbeteren van documentatie en het expliciteren van de functies betrokken bij risicobeheer.

d. Geschiktheid

De VC beveelt aan om het diversiteitsbeleid in de fondsdocumenten vast te leggen en te communiceren. De VC constateert overigens dat het bestuur in samenstelling voldoet aan de diversiteitsnormen. Voor het overige is de VC van oordeel dat het Fonds voldoende onderneemt om aan de normen van geschiktheid van de fondsorganen te voldoen.

e. Beleggingen

De VC volgt het Fonds in haar oordeel dat zij voldoet aan de normen met betrekking tot de beleggingscyclus. Verbeterpunten betreffen de timing van het opstellen en goedkeuren van het beleggingsplan en de documentatie van de opzet van resultaat-evaluatie en risicometing.

f. Risico's

Het Fonds werkt het risicobeheer voor de niet-financiële risico's uit. De VC is van oordeel dat dit een noodzakelijke actie is en dat ook het beheer van deze categorie risico's uiteindelijk in de bestuurscyclus moet worden ingebed. De VC vraagt ook aandacht voor de relatie tussen het eigen (financiële en niet-financiële) risico-universum en de in de ISAE rapporten van de uitbestedingspartners beoordeelde processen.

g. Communicatie

De VC is van oordeel dat het Fonds op adequate wijze gestalte heeft gegeven aan de opzet en uitvoering van het communicatiebeleid.

De visitatiecommissie

Kees Vernooij
Jacques Nieuwenhuizen
Niek de Jager

Jaarrekening

Balans per 31 december 2016 (na bestemming van het saldo van baten en lasten)

(bedragen x EUR 1.000,-)

	<i>Toelichting</i>	2016	2015
Activa			
Vastgoedbeleggingen		61.545	55.123
Aandelen		236.388	219.023
Vastrentende waarden		237.225	206.718
Derivaten		56.068	49.214
Overige beleggingen		29.580	70.801
<hr/>			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	3	620.806	600.879
Vorderingen en overlopende activa	4	1.025	1.070
Liquide middelen	5	303	705
		<u>622.134</u>	<u>602.654</u>
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	6	40.872	39.789
Pensioenverplichtingen		544.790	517.646
Prepensioenspaarregeling		11.372	12.326
<hr/>			
Technische Voorzieningen	7	556.162	529.972
Overige schulden en overlopende passiva	8	25.100	32.893
		<u>622.134</u>	<u>602.654</u>

Staat van Baten en Lasten over 2016

(bedragen x EUR 1.000,-)

	<i>Toelichting</i>	2016	2015
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	12	9.812	9.344
Beleggingsresultaten risico pensioenfondsen	13	38.654	17.993
Overige baten	14	4	88
		48.470	27.425
Lasten			
Pensioenuitkeringen	15	19.991	20.230
Pensioenuitvoeringskosten	16	933	1.148
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen			
<i>Pensioenopbouw</i>	17	10.564	8.296
<i>Toeslagverlening</i>	18	0	1.528
<i>Rentetoevoeging</i>	19	-306	895
<i>Onttrekking pensioenuitkeringen</i>	20	-19.945	-20.145
<i>Onttrekking pensioenuitvoeringskosten</i>	20	-439	-443
<i>Wijzigingen marktrente</i>	21	42.373	25.331
<i>Inkoop prepensioen uit prepensioenkapitalen</i>	22a	979	1.398
<i>Wijziging uit hoofde van overdracht rechten</i>	22b	-29	300
<i>Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden</i>	23	-3.555	0
<i>Overige mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen</i>	24	-2.498	536
Mutatie Technische voorziening prepensioenspaarregeling	7	-954	-1.282
Saldo overdrachten van rechten	25	76	-242
Saldo herverzekering	26	81	79
Overige lasten	27	116	0
		47.387	37.629
Saldo van Baten en Lasten		1.083	-10.204

Kasstroomoverzicht over 2016

(bedragen x EUR 1.000,-)

	2016	2015
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen	9.923	9.532
Ontvangen waardeoverdrachten	531	365
Betaalde pensioenuitkeringen	-20.106	-20.257
Betaalde waardeoverdrachten	-607	-218
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraar	0	0
Betaalde premies herverzekeringen	-110	-79
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.049	-1.049
Ontvangen FVP premies	0	0
Overige inkomsten		0
	-11.418	-11.706
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	307.184	90.068
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	13.320	11.751
Aankopen beleggingen	-339.591	-84.937
Betaalde kosten vermogensbeheer	-1.154	-1.428
Overige inkomsten	27.942	-107
	7.701	15.347
Toename/afname van liquide middelen	-3.717	3.641
Toename/afname liquide middelen onder vastrentende waarden	-3.315	3.465
Toename/afname liquide middelen volgens balans	-402	176
Toename/afname van liquide middelen	-3.717	3.641

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het saldo van de baten en lasten wordt toegevoegd aan de reserves.

Toelichting op de jaarrekening

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Alliance, is het verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; ook verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft uitvoering aan de pensioenregelingen van Nestlé Nederland B.V. en aan Nestlé gelieerde ondernemingen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur heeft op 18 mei 2017 de jaarrekening 2016 vastgesteld.

1. Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in Euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Schattingswijzigingen

Per 31 december 2016 is het fonds overgegaan op de meest actuele prognosetafel van het Actuarieel Genootschap (AG). Dit betreft de Prognosetafel 2016 met starttafel 2017. Voorts is een nieuw onderzoek gehouden naar de ervaringssterfte bij het fonds en op basis daarvan zijn er aangepaste actuele correctiefactoren toegepast op de prognosetafel. De mutatie op de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds kan als volgt worden gespecificeerd:

- overgang op nieuwe prognosetafel 1.139
- nieuwe correctiefactoren - 4.694

Waardering

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin deze schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief post zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. Met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valuta koersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Beleggingen voor risico van pensioenfondsen

Algemeen

Beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Het fonds heeft alleen beleggingen voor risico van pensioenfondsen en geen beleggingen voor risico van de deelnemers.

Vastgoedbeleggingen

De beleggingen betreft een aandeel in een indirect vastgoedfonds en een aandeel in een beursgenoteerd onroerend goed fonds. De fondsen zijn gewaardeerd op basis van de actuele waarde per 31 december 2016 zoals opgegeven door de vermogensbeheerder. Het vastgoedfonds heeft de waardering uitbesteed aan een onafhankelijke externe partij. Taxaties worden per kwartaal uitgevoerd. Deze waarde wordt getoetst aan de definitieve jaarrekening van de vermogensbeheerder. Indien er materiële verschillen optreden wordt de balanswaardering aangepast aan de waardering volgens de definitieve jaarrekening.

Aandelen

De beleggingen in aandelen bestaan uit beleggingsfondsen welke worden gewaardeerd tegen de officiële koersen van de onderliggende aandelen per 31 december 2016.

De waardering van de private equity is gebaseerd op de actuele waarde per 31 december 2016 zoals opgegeven door de vermogensbeheerder.

Participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de nettovermogenswaarde van het beleggingsfonds, waarbij de grondslagen voor de beleggingsfondsen zijn bepaald op basis van fair value. Deze waarde wordt getoetst aan de definitieve jaarrekening van de vermogensbeheerder. Indien er materiële verschillen worden geconstateerd met de definitieve jaarrekening van de vermogensbeheerder, wordt de balanswaardering aangepast aan de waardering volgens de definitieve jaarrekening. Binnen de beleggingsfondsen van NNIP vindt in beperkte mate securities lending plaats.

Vastrentende waarden

De beleggingen in vastrentende waarden betreffen beleggingen in fondsen welke worden gewaardeerd tegen de beurskoers per 31 december 2016.

Participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de nettovermogenswaarde van het beleggingsfonds, waarbij de grondslagen voor de beleggingsfondsen zijn bepaald op basis van fair value. Deze waarde wordt getoetst aan de definitieve jaarrekening van de vermogensbeheerder. Indien er materiële verschillen worden geconstateerd met de definitieve jaarrekening van de vermogensbeheerder, wordt de balanswaardering aangepast aan de waardering volgens de definitieve jaarrekening.

Derivaten

Valutatermijncontracten, Inflatieswaps en Interest Rate Swaps zijn opgenomen tegen actuele waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme waarderingsmodellen.

De gerealiseerde en niet gerealiseerde waardeveranderingen worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreffen de nog te ontvangen liquide middelen uit de verkoop van hedge funds.

Waardeveranderingen

De gerealiseerde en niet gerealiseerde waardeveranderingen van de beleggingen worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank vastgestelde rentetermijnstructuur (UFR) ultimo 2016.

De voorziening pensioenverplichtingen ultimo jaar is berekend op basis van de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel 2016 met starttafel 2017 en per 31 december 2016 gewijzigde fondsspecifieke correcties op de overlevingskansen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten met betrekking tot pensioengerechtigden en gewezen deelnemers, zijn in de berekeningen begrepen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van de voor de toezichthouder acceptabele grondslag, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De post Overige onderdelen technische voorziening risico fonds betreft de volgende voorzieningen:

- De voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten (excassokosten).
- De voorziening voor zieken. Dit betreft een reservering voor op de balansdatum zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Vervolgens ontstaat er eventueel recht op een excedent arbeidsongeschiktheidspensioen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Marktrente: gebaseerd op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- Overlevingstafels: AG prognosetafel 2016 met starttafel 2017 en met fondsspecifieke correcties op de overlevingskansen (ultimo 2016).
- Onbepaald partnersysteem voor het partnerpensioen bij vooroverlijden.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Kostenopslag ter grootte van 2,2% van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Technische voorziening prepensioenspaarregeling

De technische voorziening prepensioenspaarregeling wordt gewaardeerd tegen de waarde van de aanspraken van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

2. Korte beschrijving van de pensioenregeling

Basispensioenregeling

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar.

Pensioengrondslag

Onder pensioengrondslag voor een deelnemer wordt verstaan het per 1 januari (of een latere datum bij indiensttreding) geldend pensioengevend salaris (12 maal de som van het schaalsalaris en de eventuele persoonlijke toeslag, vermeerderd met de vakantietoeslag en de eindejaarsuitkering), vermindert met de per 1 januari van dat jaar geldende franchise.

De franchise wordt ieder jaar vastgesteld en bedraagt in 2016 € 12.953,- .

Voor oude arbeidsongeschikte deelnemers blijft de per 31 december 2014 geldende regeling gehandhaafd.

Ouderdompensioen

De deelnemers bouwen per jaar 1,875% van de pensioengrondslag op.

Het ouderdompensioen gaat in principe in op 67-jarige leeftijd. Eerdere ingang van het ouderdompensioen dan 67 jaar is mogelijk. Voor oude arbeidsongeschikte deelnemers blijft de per 31 december 2014 geldende regeling gehandhaafd.

Partnerpensioen

De deelnemers bouwen per jaar 1,3125% van de pensioengrondslag op. Het partnerpensioen wordt levenslang uitgekeerd aan de partner van de overleden deelnemer (of werknemer). Bij overlijden van de deelnemer voor de 67-jarige leeftijd wordt een partnerpensioen uitgekeerd ter grootte van het opgebouwde partnerpensioen, vermeerderd met het product van 1,3125% van de pensioengrondslag en het aantal deelnemersjaren tussen de overlijdensdatum en de pensioendatum. Voor oude arbeidsongeschikte deelnemers blijft de per

31 december 2014 geldende regeling gehandhaafd.
Uitruil van partnerpensioen vanaf de pensioendatum is mogelijk.

Tijdelijk partnerpensioen

Bij overlijden van de deelnemer tijdens het deelnemerschap wordt het partnerpensioen met een tijdelijk partnerpensioen verhoogd met € 14.838,- (2016). Het tijdelijk partnerpensioen wordt uitgekeerd tot de eerste van de maand waarin de nabestaande de 67-jarige leeftijd bereikt. Voor oude arbeidsongeschikte deelnemers blijft de per 31 december 2014 geldende regeling gehandhaafd.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt per kind 20% van het partnerpensioen (voor maximaal 4 kinderen). De pensioenen worden uitgekeerd tot en met de maand waarin het kind 20 jaar wordt, doch uiterlijk in bepaalde gevallen tot de 27-jarige leeftijd.

Aanvullende pensioenregeling

Indien het variabele salaris gelijk is aan of meer bedraagt dan 5% van het vaste salaris wordt er aanvullend pensioen toegekend. Het ouderdompensioen dat in een deelnemersjaar wordt opgebouwd, bedraagt 1,875% van het variabele salaris over het aan de peildatum (1 januari) voorafgaande kalenderjaar indien de deelnemer op deze datum nog in dienst is. Het opgebouwde aanvullende pensioen wordt aangepast aan de algemene loonontwikkeling indien de middelen van het fonds daarvoor toereikend zijn. Het partnerpensioen dat in een deelnemersjaar wordt opgebouwd, bedraagt 1,3125% van het variabele salaris over het aan de peildatum (1 januari) voorafgaande kalenderjaar indien de deelnemer op deze datum nog in dienst is. Op de pensioendatum kan het partnerpensioen worden uitgeruild tegen een hoger ouderdompensioen. Het uitruilpercentage wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur.

Regeling excedent arbeidsongeschiktheidspensioen

De regeling excedent arbeidsongeschiktheidspensioen voorziet bij volledige arbeidsongeschiktheid in een arbeidsongeschiktheidsuitkering ter grootte van 80% van het salaris uitgaande boven het maximum dagloon voor de WAO/WIA-uitkering. De uitkering geschiedt zolang de deelnemer arbeidsongeschikt is, doch uiterlijk tot aan de pensioendatum.

Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt de uitkering verlaagd analoog aan de WAO/WIA-uitkering. Het excedent arbeidsongeschiktheidspensioen is nominaal en wordt dus na ingang niet geïndexeerd.

Voor werknemers die voor Nestlé naar het buitenland zijn uitgezonden en waarvoor de pensioenopbouw wordt voortgezet bij het fonds, en voor wie de het arbeidsongeschiktheidsrisico niet gedekt is middels de werknemersverzekeringen in Nederland of in het land van uitzending, geldt dat de regeling ook voorziet in een uitkering op basis van het loon tot het maximum dagloon. De arbeidsongeschiktheidsuitkering bedraagt het hoogste percentage van het loon dat voor de werknemersverzekeringen zou gelden.

Prepensioenspaarregeling

Vanaf 1 april 1996 voert het pensioenfonds een prepensioenspaarregeling uit. In deze regeling spaarden de deelnemers voor een pensioenkapitaal. Dat pensioenkapitaal kan vanaf de 60-jarige leeftijd worden aangewend voor de aankoop van een tijdelijk prepensioen tot 65 of 67 jaar. Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer voor de prepensioendatum

wordt het pensioenkapitaal aangewend voor verhoging van het (tijdelijk) partnerpensioen. De deelnemer heeft ook de mogelijkheid om zijn kapitaal over te hevelen naar de basispensioenregeling en ouderdomspensioen en partnerpensioen aan te kopen. Er bestaat geen mogelijkheid meer tot het storten van premies in de prepensioenspaarregeling.

VPL regeling

Aan deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 en in dienst van de werkgever op 31 december 2005 wordt extra ouderdomspensioen en partnerpensioen toegekend in verband met niet benutte fiscale ruimte over de deelnemersjaren aan de pensioenregeling van het fonds tot aan 1 januari 2006.

Op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de 61-jarige leeftijd bereikt, dan wel op 31 december 2020 indien deze datum is gelegen vóór de eerste dag van de maand waarin de 61-jarige leeftijd wordt bereikt, wordt aan de deelnemer een aanspraak toegekend op een ouderdomspensioen en een bijbehorend partnerpensioen ter grootte van 70% van dat ouderdomspensioen. De aanspraak wordt slechts toegekend wanneer de deelnemer op 31 december 2020 of zoveel eerder dat hij de 61-jarige leeftijd heeft bereikt, tenminste 10 jaar ononderbroken werkzaam is geweest in dienst van de werkgever. Wanneer deelname aan de pensioenregeling eindigt voordat deze aanspraak is toegekend, bestaat er geen recht op dit deel van de toezegging

Herverzekeringsbeleid

De risico's ten aanzien van de partnerpensioenen, arbeidsongeschiktheidspensioenen en premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid zijn door het fonds herverzekerd bij een externe, onder toezicht van De Nederlandsche Bank staande, verzekeringsmaatschappij. Per 1 januari 2015 is een nieuwe overeenkomst afgesloten voor een periode van vijf jaar tot en met 31 december 2019.

3. Beleggingen voor rekening pensioenfonds

De ontwikkelingen in 2016 in de beleggingsportefeuille kunnen als volgt worden toegelicht:

	Stand 1-1-2016	Aankopen	Verkopen/ Aflossing- en	Indirecte beleg- gingsop- brengsten	Stand 31-12-2016
Vastgoedbeleggingen	55.123	23.942	19.045	1.525	61.545
Aandelen	219.023	172.502	164.831	9.694	236.388
Vastrentende waarden	206.718	116.882	93.128	6.753	237.225
Overige beleggingen	70.801	-	70.292	-509	29.580
Derivaten actief	49.214	-	-	6.854	56.068
Subtotaal	600.879	313.326	347.296	22.827	620.806
Derivaten passief	-30.276	-	10.808	18.701	22.383
Totaal	570.603	313.326	358.104	41.528	598.423

De ontwikkelingen in 2015 in de beleggingsportefeuille kunnen als volgt worden toegelicht:

	<i>Stand 1-1-2015</i>	<i>Aankopen</i>	<i>Verkopen/ Aflossing- en</i>	<i>Indirecte beleg- gingsop- brengsten</i>	<i>Stand 31-12-2015</i>
Vastgoedbeleggingen	48.568	3.666	-	2.889	55.123
Aandelen	216.646	8.262	-26.774	20.889	219.023
Vastrentende waarden	205.366	81.354	-78.695	-1.307	206.718
Overige beleggingen	68.821	-	-6.317	8.297	70.801
Derivaten actief	55.060	-	-	-5.846	49.214
Subtotaal	594.461	93.282	111.786	24.922	600.879
Derivaten passief	-29.799	-4.880	21.718	-17.315	-30.276
Totaal	564.662	88.402	90.068	7.607	570.603

Specificatie beleggingen

<i>Vastgoedbeleggingen</i>	2016	2015
CBRE Dutch Real Estate Fund	20.353	20.948
State Street Global Advisors (SSgA) Global Real Estate Fund	41.192	34.175
Totaal	61.545	55.123

De vastgoedbelegging bij CBRE betreft een indirecte belegging via participatie in een vastgoedfonds. De onderliggende vastgoedobjecten in het fonds zijn voor 100% getaxeerd door een onafhankelijke, beëdigde taxateur. De vastgoedportefeuille is volledig in Nederland belegd. Objecten in het boekjaar verkocht maar met levering in het volgende boekjaar zijn niet als verkoop in het boekjaar verantwoord.

De vastgoedbelegging bij SSgA betreft een indirecte belegging in een wereldwijd beursgenoteerd onroerend goed fonds.

<i>Aandelen</i>	2016	2015
Indirecte beleggingen via participaties in beleggingsfondsen:		
- ontwikkelde markten	199.208	177.336
- opkomende markten	18.612	25.558
Private equity	18.568	16.129
	236.388	219.023

<i>Vastrentende waarden</i>	2016	2015
Directe beleggingen in:		
Staatsobligaties	81.171	83.693
Onderhandse lening	1.140	1.177
Opgelopen interest	4.084	4.321
Indirecte beleggingen via participaties in beleggingsfondsen:		
Credit funds	58.474	53.461
High yield fund	36.280	15.429
Euro Credit Sustainable fund	37.604	28.729
Emerging Markets bond fund	15.424	13.545
Liquide middelen	3.048	6.363
	237.225	206.718

De onderhandse lening is verstrekt aan een verzekeringsmaatschappij met een looptijd tot 2036 met een couponrente van 6% en een jaarlijkse aflossing door een gelijkblijvende annuïteit. Per balansdatum zijn de annuïteiten contant gemaakt met een discontovoet van 4%.

<i>Overige beleggingen</i>	2016	2015
Hedge funds	0	70.801
Te ontvangen gelden uit verkoop hedge funds	29.580	0
	29.580	70.801

Beleggingen in hedge funds worden gedaan in drie verschillende Fund of Hedge Funds. De waarderingen worden geverifieerd met de jaarverslagen van de betreffende fondsen. Deze jaarverslagen zijn voorzien van een controleverklaring van een onafhankelijke accountant. In 2016 zijn de hedge funds in twee tranches verkocht. De nog niet ontvangen verkoopopbrengst van de tweede tranche ad € 29.580 is verantwoord onder de "Overige beleggingen".

<i>Derivaten</i>	2016	2015
Rentederivaten (IRS)	55.676	48.519
Inflatieswaps (ILS)	0	71
Valutatermijncontracten	392	624
	56.068	49.214

Rentederivaten, inflatieswaps en valutatermijncontracten

De waarde van de zekerheidstelling (collateral) ten gunste van het fonds bedroeg ultimo 2016 EUR 56 miljoen (2015 EUR 49 miljoen). Voorts is van de aanwezige beleggingen voor EUR 22 miljoen aan staatsobligaties uitgezet als collateral voor de credit derivaten, die op de balans zijn vermeld onder overige schulden en overlopende passiva.

Het collateral bestaat uit Nederlandse, Duitse en Franse staatsobligaties.

De waarde van de zekerheidstelling (onderpand) wordt bepaald aan de hand van de marktprijzen van de obligaties per einde van het jaar zonder contractuele afslag (haircut).

Om het valutarisico te beperken zijn er valutatermijncontracten afgesloten met een nominale waarde van Amerikaanse dollar 103 miljoen / EUR 98 miljoen (2015: Amerikaanse dollar 108 miljoen / EUR 98 miljoen). Het totaal belegd vermogen in vreemde valuta per ultimo 2016 bedraagt EUR 307 miljoen (2015: EUR 282 miljoen). De marktwaarde van de valutatermijncontracten bedraagt ultimo 2016 EUR - 1.6 miljoen (2015: EUR - 0,3 miljoen).

Actuele waarde

Het fonds maakt in haar beleggingsstrategie gebruik van verschillende beleggingsproducten met elk hun eigen karakteristieken van risico's. Naast beursgenoteerde zakelijke waarden en vastrentende waarden wordt gebruik gemaakt van afgeleide financiële instrumenten. De waardering van deze instrumenten wordt afgeleid van marktnoteringen of door de vermogensbeheerder bepaald op basis van waarderingsmodellen. Kenmerkend voor deze indeling van beleggingen vormt de mate van (on)zekerheid over de waardering. Daar waar bij beursgenoteerde beleggingen de prijs tot stand komt op een transparante markt in een transactie tussen geïnformeerde partijen maken vermogensbeleggers in waarderingsmodellen aannames ten aanzien van rentestructuren, de stabiliteit van de markten, het ontbreken van externe noteringen en liquiditeit van de markten. Deze laatste aannames kennen een hoge mate van subjectiviteit en bepalen daarmee in belangrijke mate de waardering van deze beleggingen op actuele waarde.

De categorie waarderingsmodellen en –technieken niet gebaseerd op marktdata betreft private equity, funds of hedge funds en onroerend goed beleggingen. Daarnaast zijn in de categorie marktnoteringen en afgeleide marktnoteringen de beleggingsfondsen en de derivaten verantwoord. Voor alle participaties in beleggingsfondsen, inclusief private equity en hedge funds, zijn recente jaarrekeningen ontvangen met goedkeurende accountantsverklaringen.

	Markt	Modellen		Totaal
	Directe Markt- noteringen	Afgeleide Markt- noteringen	Waarderings- modellen en -technieken niet gebaseerd op marktdata	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Per 31 december 2016				
Vastgoedbeleggingen		41.192	20.353	61.545
Aandelen		217.820		217.820
Vastrentende waarden	85.255	150.830	1.140	237.225
Derivaten		56.068		56.068
Funds of Hedge funds/Overige			29.580	29.580
Private Equity			18.568	18.568
	<u>85.255</u>	<u>465.910</u>	<u>69.641</u>	<u>620.806</u>
Per 31 december 2015				
Vastgoedbeleggingen		34.175	20.948	55.123
Aandelen		202.894		202.894
Vastrentende waarden	88.014	117.527	1.177	206.718
Derivaten		49.214		49.214
Funds of Hedge funds		32.338	38.463	70.801
Private Equity			16.129	16.129
	<u>88.014</u>	<u>436.148</u>	<u>76.717</u>	<u>600.879</u>

4. Vorderingen en overlopende activa

	2016	2015
Werkgever uit hoofde van premiebijdragen	988	995
Overig	37	75
	1.025	1.070

De resterende looptijd van de vorderingen is korter dan een jaar.

5. Liquide middelen

	2016	2015
Liquide middelen	303	705

Onder de liquide middelen worden opgenomen de kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk opeisbaar zijn.

6. Stichtingskapitaal en Reserves

Verloop van het stichtingskapitaal en reserves

	Stichtings- kapitaal	Algemene Reserve	Totale reserves
Stand per 1 januari 2016	5	39.784	39.789
Uit bestemming saldo van baten en lasten	0	1.083	1.083
Stand per 31 december 2016	5	40.867	40.872

Solvabiliteit

De solvabiliteit is het vermogen van het fonds om te voldoen aan de pensioenverplichtingen.

	2016	2015
Minimaal vereist eigen vermogen	23.538	22.307
Vereist eigen vermogen	137.763	148.352
Aanwezig eigen vermogen	40.872	39.789

Het vereist eigen vermogen is zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgelegde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen 1 jaar over minder middelen beschikt dan de technische voorzieningen voor de onvoorwaardelijke toezeggingen. Voor de berekening van de solvabiliteit hanteert het fonds het standaard model van de DNB.

Uitgangspunt voor de bepaling van de solvabiliteit is de strategische verdeling van de beleggingen over de verschillende categorieën en de feitelijke verdeling indien deze tot hogere uitkomsten voor de berekening van de solvabiliteit leidt. Het aanwezige vermogen is lager dan het vereist eigen vermogen dus is er sprake van een reservetekort.

Herstelplan

De geschatte actuele dekkingsgraad eind 2015 was 108,0%. De geschatte beleidsdekkingsgraad (het 12-maands gemiddelde) bedroeg 109,3%. Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2015 met 109,3% lager was dan de vereiste dekkingsgraad van 128,9%, heeft het fonds in maart 2016 een nieuw herstelplan opgesteld en ingediend bij DNB. Dit herstelplan toont aan dat het fonds nog over voldoende herstelkracht beschikt. Indien de verwachtingen van het herstelplan uitkomen dat zal het fonds aan het einde van het jaar 2020 een beleidsdekkingsgraad hebben van 129,5% en daarmee voldoen aan de vereiste dekkingsgraad.

7. Technische voorzieningen

De technische voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2016	2015
Actieve deelnemers en arbeidsongeschikten	124.844	115.155
Gewezen deelnemers	135.782	124.953
Pensioengerechtigden	271.697	265.784
Overige voorziening excassokosten	11.711	11.130
Overige voorziening zieke deelnemers	756	624
Pensioenverplichtingen	544.790	517.646
Prepensioenspaarregeling	11.372	12.326
Totaal technische voorzieningen	<u>556.162</u>	<u>529.972</u>

Het mutatieoverzicht voor de voorziening voor pensioenverplichtingen is als volgt:

	2016	2015
Stand 1 januari	517.646	499.950
Pensioenopbouw	10.564	8.296
Toeslagverlening	0	1.528
Rentetoevoeging	-306	895
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-19.945	-20.145
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-439	-443
Wijziging marktrente	42.373	25.331
Inkoop prepensioen uit prepensioenkaptalen	979	1.398
Saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten	-29	300
Wijziging actuariële uitgangspunten	-3.555	0
Overige wijzigingen	-2.498	536
Stand 31 december	<u>544.790</u>	<u>517.646</u>

Zoals vermeld in de toelichting zijn de pensioenverplichtingen van het fonds gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum. Deze actuele waarde wordt vastgesteld met behulp van schattingen en aannames. De belangrijkste schattingen betreffen de bepaling van de rente en de levensverwachting.

Ultimo boekjaar bedraagt de gewogen gemiddelde discontovoet 1,312% (2015: 1,657%). Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Technische voorziening prepensioenspaarregeling

Bijdrage deelnemers betreft de reglementair vastgestelde percentages van de prepensioen-grondslag. Per 1 januari 2015 is een rendement toegekend van 1,33%.

Per 1 januari 2016 is een rendement toegekend van 0,47%

Verloop technische voorziening prepensioenspaarregeling	2016	2015
Stand per 1 januari	12.326	13.608
Toegekend rendement	58	181
Koopsom ingegane prepensioenen	-979	-1.400
Overdracht van rechten	0	0
Overige mutaties	-33	-63
Stand per 31 december	<u>11.372</u>	<u>12.326</u>

8. Overige schulden en overlopende passiva

	2016	2015
Belastingen en premies	424	440
Nog te betalen pensioenuitkeringen	254	202
Vooruit ontvangen premies VPL-regeling	1.679	1.398
Overige schulden	360	577
Derivaten	22.383	30.276
Totaal kortlopende schulden	<u>25.100</u>	<u>32.893</u>

Belastingen en premies betreft de nog af te dragen loonheffing over december.

De nog te betalen pensioenuitkeringen betreft pensioenuitkeringen van onvindbare pensioengerechtigden die hun pensioen nog niet hebben opgevraagd.

Vooruit ontvangen premies VPL-regeling betreft de over het boekjaar en voorafgaande jaren ontvangen VPL-premies die niet benodigd waren voor inkoop van pensioen in het betreffende jaar.

Het verloopoverzicht van de post 'Vooruit ontvangen premies VPL-regeling' is als volgt:

Verloop vooruit ontvangen premies VPL-regeling	2016	2015
Stand per 1 januari	1.398	1.209
Ontvangen premies	550	550
Aanwending voor inkoop rechten	-372	-407
Toegekend rendement	103	46
Stand per 31 december	<u>1.679</u>	<u>1.398</u>

De post derivaten bestaan uit de marktwaarde van valutatermijncontracten en interest- en inflatiederivaten. De post overige schulden betreffen voornamelijk nog te betalen administratie-, advies- en vermogensbeheerkosten.

Alle schulden, met uitzondering van de nog te betalen pensioenuitkeringen en de vooruitontvangen premies VPL-regeling, hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

9. Risicobeheer en derivaten

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico is het belangrijkste risico voor het fonds. Dit is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van, voor pensioenfondsen, algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Als de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte meer beschikbaar is voor indexatie van opgebouwde pensioenrechten en aanspraken. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het reservetekort op basis van FTK grondslagen is als volgt:

	2016	2015
Vereist eigen vermogen	137.763	148.352
Aanwezig eigen vermogen	40.872	39.789
Surplus/tekort	- 96.891	- 108.563

Vereist eigen vermogen

	2016	2015
Renterisico (S1)	14.902	18.061
Zakelijke waardenrisico (S2)	116.230	126.077
Valutarisico (S3)	30.155	36.587
Grondstoffenrisico (S4)	-	-
Kredietrisico (S5)	16.560	14.969
Procesrisico (S6)	14.053	13.175
Liquiditeitsrisico (S7)	-	-
Concentratierisico (S8)	-	-
Operationeel risico (S9)	-	-
Actief beheerisico (S10)	18.933	11.197
Diversificatie-effect	-73.070	-71.714
Vereist eigen vermogen	137.763	148.352

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van risico's. Deze beleidsinstrumenten zijn:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Indexatiebeleid

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van ALM studies. Een ALM studie is een analyse van de afstemming van de beleggingen op de verplichtingen.

De uitkomsten van de analyses vinden hun weerslag in periodiek door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen, zoals vastgelegd in de ABTN, geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's.

Marktrisico

Het marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijsrisico, valutarisico en het renterisico.

Prijsrisico

Het prijsrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarden waarbij waarde wijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten wordt verwerkt, zijn alle wijzigingen in de marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Zakelijke waarden vertonen over het algemeen een grotere volatiliteit dan vastrentende waarden. Gezien het relatief grote aandeel van zakelijke waarden in de portefeuille van het pensioenfonds is het fonds relatief kwetsbaar voor waarde wijzigingen. Het prijsrisico wordt beperkt door beleggingen in de geselecteerde hedge funds welke minder kwetsbaar zijn voor waarde wijzigingen.

Valutarisico

Het valutarisico wordt zodanig afgedekt dat er een valutarisico overblijft van 30%. Daarbij wordt uitsluitend de Amerikaanse dollar afgedekt. De totale onderliggende waarde van de valutatermijncontracten bedraagt per 31 december 2016 Amerikaanse Dollar 103 miljoen (EUR 98 miljoen). De actuele waarde ultimo 2016 van deze contracten bedroeg negatief EUR 1,6 miljoen. De waarde van de overige beleggingen in vreemde valuta die niet zijn afgedekt bedroeg ultimo 2016 EUR 162,0 miljoen.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen van de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	31 december 2016	31 december 2015
Duration vastrentende waarden (inclusief derivaten)	16,9	13,1
Duration van de pensioenverplichtingen	16,9	16,2

Op de balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen; de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Door het fonds zijn contracten aangegaan om het renterisico gedeeltelijk af te dekken. In december 2015 is de afdekking verhoogd van 40% naar 45% van de nominale pensioenverplichtingen.

In deze contracten wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Door het afdekken van het renterisico worden wijzigingen in het renteniveau gecompenseerd door de waarde van de onderliggende contracten.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Beheersing vindt plaats doordat met name belegd wordt in obligatiefondsen met een gediversificeerde portefeuille.

De verdeling van obligatiefondsen naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

	2016	2015
	EUR	
Ontwikkelde markten	132.358	97.619
Overige markten	15.424	13.545
	<u>147.782</u>	<u>111.164</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende waarden kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2016	2015
AAA	22,3%	33,5%
AA	24,7%	20,0%
A	12,7%	12,0%
BBB	22,3%	23,7%
Lager dan BBB	16,0%	8,8%
Geen rating	<u>2,0%</u>	<u>2,0%</u>
	100,0%	100,0%

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Ultimo 2016 zijn er voldoende beleggingen, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren. Het fonds beschikt over een cash flow planning die jaarlijks wordt afgestemd met de advisory manager.

Concentratierisico

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het fonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

Verzekeringstechnische risico's

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens en overlijden.

Het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafel 2016 is het langlevensrisico geheel opgenomen in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in het geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet uitkeren waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen.

Om dit risico te verminderen heeft het fonds een deel hiervan herverzekerd bij een externe onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij. Dit is een stop-loss contract met een looptijd tot en met 31 december 2019, waarbij ook het arbeidsongeschiktheidsrisico is herverzekerd.

Toeslagrisico (actuariële risico's)

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten). Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft zicht op de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van de nominale rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is, waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Uitbestedingsrisico

Het bestuur voert periodiek gesprekken met haar uitvoerders waarin de voortgang en performance worden geëvalueerd.

De pensioenadministratie is uitbesteed aan Aon Hewitt en de financiële- en beleggingsadministratie is uitbesteed aan Kas Bank.

Met beide uitvoerders is een overeenkomst afgesloten waarin de werkzaamheden en performancenormen zijn beschreven in een Service Level Agreement (SLA).

Periodiek vindt evaluatie plaats.

Het risicomangement is uitbesteed aan Cardano.

Deze drie organisaties beschikken over een recent ISAE 3402 type II rapport.

Ook van de meeste vermogensbeheerders is over 2016 een ISAE 3402 of vergelijkbaar rapport ontvangen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt, dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand. Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.
- Inflatieswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen plus een inflatiecomponent over een nominale hoofdsom. Door middel van inflatieswaps kan het fonds de gevoeligheid voor inflatiebewegingen beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2016:

2016

Type contract	Tegenpartij	Expiratie-Datum	Contract-omvang	Saldo Waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
			EUR	EUR	EUR	EUR
Valutaderivaten						
Looptijd <1 maand	Morgan Stanley	06-jan-17	21.049	195	195	
Looptijd <1 maand	RBS	31-jan-17	36.444	-1.442		-1.442
Looptijd <2 maanden	RBS	28-feb-17	18.807	-117		-117
Looptijd <3 maanden	Morgan Stanley	31-mrt-17	20.013	197	197	
Rentederivaten						

Looptijd <10 jaar	Morgan Stanley	5-mrt-25	9.000	-181		-181
Looptijd <10 jaar	Morgan Stanley	6-mrt-25	13.200	-259		-259
Looptijd <10 jaar	Morgan Stanley	5-okt-25	3.200	117	117	
Looptijd <10 jaar	RBS	4-aug-26	5.900	-162		-162
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	4-aug-27	10.500	532	532	
Looptijd <20 jaar	Barclays	16-apr-29	25.000	9.496	9.496	
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	6-mrt-30	3.000	-17		-17
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	7-apr-31	2.000	-48		-48
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	7-apr-31	3.000	-72		-72
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	28-apr-31	7.000	16	16	
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	6-mrt-35	11.000	-76		-76
Looptijd <30 jaar	Credit Suisse	23-jan-39	30.000	16.049	16.049	
Looptijd <30 jaar	Deutsche Bank	14-dec-40	16.000	7.722	7.722	
Looptijd <30 jaar	RBS	15-jul-41	5.100	477	477	
Looptijd <30 jaar	Deutsche Bank	5-mrt-45	10.400	-68		-68
Looptijd <30 jaar	Morgan Stanley	5-mrt-45	6.200	-17		-17
Looptijd <30 jaar	Morgan Stanley	28-jan-46	1.800	-71		-71
Looptijd <30 jaar	Morgan Stanley	26-feb-46	13.000	-972		-972
Looptijd <30 jaar	RBS	1-sep-46	4.800	-532		-532
Looptijd <30 jaar	RBS	1-sep-46	1.900	-245		-245
Looptijd <40 jaar	Barclays	16-apr-49	29.000	19.614	19.614	
Looptijd <40 jaar	Credit Suisse	2-feb-55	8.000	137	137	
Looptijd <40 jaar	Deutsche Bank	26-nov-55	900	-71		-71
Looptijd <40 jaar	Morgan Stanley	4-dec-55	9.000	770	770	
Looptijd <40 jaar	Morgan Stanley	7-apr-56	5.000	-519		-519
Looptijd <40 jaar	RBS	1-sep-56	1.000	-168		-168
Looptijd <50 jaar	Morgan Stanley	4-dec-65	7.000	746	746	
Inflatiederivaten						
Looptijd <20 jaar	Morgan Stanley	12-dec-30	14.000	-1.963		-1.963
Looptijd <20 jaar	RBS	3-jun-31	26.000	-5.643		-5.643
Looptijd <30 jaar	Morgan Stanley	13-dec-40	26.000	-3.621		-3.621
Looptijd <30 jaar	RBS	3-jun-41	20.000	-6.119		-6.119
				<u>33.685</u>	<u>56.068</u>	<u>-22.383</u>

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2015:

2015

Type contract	Tegenpartij	Expiratie-Datum	Contract-omvang	Saldo Waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
			EUR	EUR	EUR	EUR
Valutaderivaten						
Looptijd 1 maand	Morgan Stanley	29-jan-16	35.256	-622		-622
Looptijd 2 maanden	Morgan Stanley	29-feb-16	36.479	624	624	
Looptijd 3 maanden	Deutsche Bank	31-mrt-16	27.308	-255		-255
Rentederivaten						
Looptijd 10 jaar	Morgan Stanley	6-mrt-25	13.200	251	251	
Looptijd 10 jaar	Morgan Stanley	5-mrt-25	9.000	166	166	
Looptijd 10 jaar	Morgan Stanley	5-okt-25	3.200	-9		-9
Looptijd 20 jaar	Morgan Stanley	4-aug-27	10.500	56	56	
Looptijd 20 jaar	Barclays	16-apr-29	25.000	8.658	8.658	
Looptijd 20 jaar	Morgan Stanley	6-mrt-30	3.000	154	154	
Looptijd 20 jaar	Morgan Stanley	6-okt-30	9.800	-196		-196
Looptijd 20 jaar	Morgan Stanley	6-mrt-35	11.000	-874		-874
Looptijd 30 jaar	Credit Suisse	23-jan-39	30.000	13.612	13.612	
Looptijd 30 jaar	Deutsche Bank	14-feb-39	7.000	3.244	3.244	
Looptijd 30 jaar	Deutsche Bank	14-dec-39	16.000	6.298	6.298	
Looptijd 30 jaar	Deutsche Bank	5-mrt-45	10.400	-1.036		-1.036
Looptijd 30 jaar	Morgan Stanley	5-mrt-45	6.200	-595		-595
Looptijd 40 jaar	Barclays	16-apr-49	29.000	16.042	16.042	
Looptijd 40 jaar	Credit Suisse	2-feb-55	8.000	-785		-785
Looptijd 40 jaar	Deutsche Bank	26-nov-55	900	37	37	
Looptijd 40 jaar	Morgan Stanley	4-dec-55	9.000	-308		-308
Looptijd 50 jaar	Morgan Stanley	4-dec-65	7.000	-286		-286
Inflatiderivaten						
Looptijd 10 jaar	Morgan Stanley	14-dec-20	16.000	-1.572		-1.572
Looptijd 10 jaar	Credit Suisse	3-jun-21	17.000	71	71	
Looptijd 20 jaar	Morgan Stanley	13-dec-30	28.000	-3.967		-3.967
Looptijd 20 jaar	Royal Bank of Scotland	3-jun-31	26.000	-5.581		-5.581
Looptijd 30 jaar	Morgan Stanley	13-dec-40	26.000	-4.301		-4.301
Looptijd 30 jaar	Royal Bank of Scotland	3-jun-41	30.000	-9.470		-9.470
Looptijd 30 jaar	Deutsche Bank	24-apr-45	16.000	-418		-418
				18.938	49.213	-30.275

10. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Private equity

Een deel van het vermogen van het fonds is belegd in private equity fund of funds. Ten behoeve van deze beleggingen heeft het fonds zich verplicht 32,5 miljoen in te leggen.

Onderstaande tabel geeft een specificatie per 31 december 2016:

	Commitment	Capital calls	Unfunded
Robusta PE	20.000	14.000	6.000
Harbourvest buy-out	8.500	8.330	170
Harbourvest venture	4.000	3.840	160
Totaal	32.500	26.170	6.330

Indexatie rechten ex-Carnation

Het fonds heeft de verplichting om de rechten van deelnemers en oud-deelnemers, welke zijn ondergebracht bij een verzekeraar te indexeren, indien het bestuur van Alliance besluit tot indexatie van de rechten van deelnemers van Alliance. In 2015 bedroeg de last 23. In 2016 waren er geen lasten omdat er niet geïndexeerd is.

Bpf-rechten

Het fonds heeft in het verleden rechten overgedragen aan een Bedrijfstakpensioenfonds. Het fonds heeft deze deelnemers de garantie verstrekt om hen te compenseren indien het indexatiepercentage bij dit fonds lager uitvalt dan het indexatiepercentage van Alliance.

VPL-rechten

De niet in de balans opgenomen verplichtingen met betrekking tot de voorwaardelijke pensioenaanspraken betreft de zogenaamde VPL-rechten (bijlage III bij het pensioen reglement). Deze voorwaardelijke verplichting is uitsluitend van toepassing voor op 31 december 2005 actieve deelnemers waarvan het dienstverband niet voortijdig is beëindigd. De inkoop van voorwaardelijke verplichtingen met betrekking tot VPL loopt door tot en met 31 december 2020. Deze verplichtingen worden in de komende jaren gefinancierd uit de premiebijdragen. Het inverdienen van de pensioenrechten zorgt voor een daling van deze post. De daling van de marktrente zorgt voor de stijging van deze verplichtingen.

11. Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Het fonds heeft in 2010 een contract voor adviezen op beleggingsgebied afgesloten met Nestlé Capital Advisers, een volledige dochteronderneming van Nestlé S.A., de moedermaatschappij van de sponsor. Het fonds heeft tevens belegd in een Robusta fonds. Het Robusta fonds is opgezet als een open-end beleggingsfonds met een paraplu constructie onder toezicht van de Ierse toezichthouder. Het Robusta fonds is een beleggingspool

voor de pensioenfondsen binnen de Nestlé groep. Het Robusta fonds is genoteerd aan de Ierse beurs en heeft een groot aantal subfondsen waaronder Tactical Fund of Hedge Funds, Fund of Hedge Funds II, Fund of Hedge Funds III en het Private Equity Fund of Funds II.

Ten behoeve van het Robusta fonds worden onder meer werkzaamheden verricht door:

1. Manager – Robusta Asset Management Ltd, Dublin
2. Investment manager – Nestlé Capital Management Ltd, UK
3. Investment Adviser – Nestlé Capital Advisers S.A., Switzerland.

Eén van de bestuursleden van het pensioenfonds (P.R. Kneipe) is ook een van de directors van de Manager. Genoemde partijen ontvangen een beloning ten laste van de fondsen.

Beleggingen in Robusta fondsen:

	31 december 2016	31 december 2015
Robusta Fund of Hedge Funds I	0	32.338
Robusta Fund of Hedge Funds II	0	17.101
Robusta Fund of Hedge Funds III	0	21.362
Robusta EUR Small Cap Fund	0	20.517
Robusta Private Equity Fund of Funds II	<u>16.535</u>	<u>13.245</u>
	16.535	104.563

Daarnaast zijn er investeringsverplichtingen ad EUR 6.000 toegezegd ten behoeve van het Robusta Private Equity Fund of Funds II.

Er wordt niet rechtstreeks belegd in aandelen van de sponsor Nestlé.

Transacties met bestuurders

Een bestuurder die namens de werkgever zitting heeft in het bestuur is werkzaam bij een andere buitenlandse Nestlé entiteit. De overige bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden van het pensioenreglement.

Bestuurders in dienst van de sponsor ontvangen geen beloning van het fonds.

De bestuurders zonder een dienstverband ontvangen per bestuursvergadering vacatiegeld en voor speciale projecten wordt een vergoeding betaald.

Er zijn geen leningen verstrekt aan bestuurders noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Alle bestuurders hebben verklaard dat zijzelf, hun partner en/of familieleden geen transacties hebben verricht met het fonds.

Overige transacties met verbonden partijen

Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen fonds en werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling is het volgende relevant:

- Werkgever is verplicht binnen 1 maand na ingang van de pensioenovereenkomst de werknemer aan te melden bij het fonds. Deze aanmelding dient vergezeld te gaan van alle voor het fonds relevante gegevens betreffende de werknemer.

- De werkgever is verplicht de premiebijdragen van zowel de werknemer als de werkgever binnen 10 dagen na afloop van de maand aan het fonds af te dragen, bij te late betaling is de werkgever een interestvergoeding verschuldigd. Met de werkgeverspremie wordt verrekend een vergoeding voor de uitvoeringskosten zoals overeengekomen tussen de werkgever en het fonds, deze vergoeding bedraagt 200 per jaar.
- De werkgever heeft geen andere verplichtingen dan het voldoen van de premies en heeft dus geen verplichting tot bijstorting in geval van onderdekking of reservetekort bij het fonds.
- Indien het bedrijfsbelang dit noodzakelijk maakt kan de werkgever de betaling van de premie staken. Werkgever heeft de verplichting de werknemers hiervan onmiddellijk in kennis te stellen. De verworven aanspraken zullen niet worden aangetast.

12. Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

	2016	2015
<i>Exclusief VPL-regeling</i>		
Werkgeversbijdrage	7.499	7.120
Werknemersbijdrage	1.941	1.817
<i>Subtotaal</i>	<i>9.440</i>	<i>8.937</i>
 <i>VPL-regeling</i>		
Werkgeversbijdrage	372	407
 Totale premie	<hr/> 9.812	<hr/> 9.344

Van de totale ontvangen premie voor VPL-inkoop ad 550 is 372 (2015: 407) gebruikt voor de inkoop van VPL-aanspraken. Het overschot is op de balans opgenomen onder 'vooruit ontvangen premies VPL'

De totale bijdrage van de werkgever bedraagt 15% (2015 15%) van de pensioengevende salarissen plus 0,25% van de salarissom. De werknemers premie bedraagt 7,25% (2015 7,25%) van het pensioengevend salaris minus de franchise.

De kostendekkende premie, de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie zijn als volgt:

	2016	2015
Kostendekkende premie	12.537	10.467
Feitelijke premie	9.812	9.344
Gedempte kostendekkende premie	7.379	6.690

De kostendekkende premie wordt bepaald aan de hand van de rentetermijnstructuur en bestaat uit de volgende componenten:

- de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen en risicopremies
- een opslag voor uitvoeringskosten;
- een opslag voor het in stand houden van het eigen vermogen;

De specificatie van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2016	2015
Benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies	9.158	7.827
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	0	0
Solvabiliteitsopslag	2.686	1.781
Kostenopslag	693	859
Totaal	12.537	10.467

De specificatie van de feitelijke premie is als volgt:

	2016	2015
Benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies	3.198	4.799
Bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	2.681	0
Solvabiliteitsopslag	938	1.092
Kostenopslag	562	799
Subtotaal	7.379	6.690
Risico-opslag conform Abtn	2.061	2.247
Werkgeversbijdrage VPL	372	407
Totaal	9.812	9.344

De specificatie van de gedempte premie is als volgt:

	2016	2015
Benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies	3.198	4.799
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	2.681	0
Solvabiliteitsopslag	938	1.092
Kostenopslag	562	799
Totaal	7.379	6.690

De gedempte premie is bepaald op basis van een disconteringsvoet van 3% en bestaat uit dezelfde componenten als de kostendeekkende premie.

De gedempte kostendeekkende premie is lager dan de kostendeekkende premie zonder demping van de disconteringsvoet.

De feitelijke premie is de werkelijk van werkgevers en werknemers ontvangen premie.

13. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2016	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Totaal
Aandelen	2.803	8.889	11.692
Vastrentende waarden	2.428	12.179	14.607
Vastgoedbeleggingen	1.002	1.525	2.527
Funds of Hedge funds	0	-509	-509
Private Equity	1.681	805	2.486
Derivaten	5.169	3.939	9.108
	13.083	26.828	39.911
Kosten vermogensbeheer			-1.154
Subtotaal			38.757
Toekenning rendement VPL			-103
Totaal beleggingsresultaat			38.654

2015	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Totaal
Aandelen	408	22.320	22.728
Vastrentende waarden	2.567	-1.307	1.260
Vastgoedbeleggingen	1.079	2.889	3.968
Funds of Hedge funds	0	8.297	8.297
Private Equity	3.489	-1.431	2.058
Derivaten	4.221	-23.161	-18.940
	11.764	7.607	19.371
Kosten vermogensbeheer			-1.332
Subtotaal			18.039
Toekenning rendement VPL			-46
Totaal beleggingsresultaat			17.993

14. Overige Baten

	2016	2015
Overige baten	4	88
	4	88

15. Pensioenuitkeringen

	2016	2015
Ouderdomspensioen	14.073	13.874
Nabestaandenpensioen	4.434	4.437
Invaliditeitspensioen	8	9
Prepensioen	1.235	1.660
WAO-hiaatpensioen	172	155
Afkopen pensioen	69	95
	<u>19.991</u>	<u>20.230</u>

Per 1 januari 2015 zijn de uitkeringen met 0,24% verhoogd.

Per 1 januari 2016 zijn de uitkeringen niet verhoogd.

Er is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om ingegane pensioenen kleiner dan EUR 465,94 per jaar af te kopen (afkoopgrens 2016, in 2015 was de afkoopgrens EUR 462,88).

16. Pensioenuitvoeringskosten

	2016	2015
Bestuurs- en secretariële kosten	223	216
Kosten pensioenadministratie	281	461
Controle en advieskosten	224	300
Overige kosten	205	171
	<u>933</u>	<u>1.148</u>

De bestuurs- en secretariële kosten hebben betrekking op het bedrag dat de werkgever in rekening brengt voor de tijd die bestuurders in dienst van de werkgever besteden aan het besturen van het fonds. In dit bedrag is tevens een post begrepen voor de ondersteuning door de secretaris. De bestuurders die niet in dienst zijn van de werkgever ontvangen een vergoeding per bijgewoonde vergadering. De controlekosten hebben betrekking op de werkzaamheden van de externe accountant, deze kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	2016	2015
Controle jaarrekening	39	55
Overige controlediensten	0	0
	<u>39</u>	<u>55</u>

Specificatie kosten Pensioenbeheer

Conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie is hieronder met betrekking een nadere specificatie van de kosten van het pensioenbeheer gegeven. De specificatie hieronder is opgesteld conform de door de Pensioenfederatie aanbevolen opzet.

	2016	2015
a. Kosten deelnemers en pensioengerechtigden		
Pensioenadministratie	281	461
Communicatie met deelnemers	74	78
b. Werkgeverskosten		
		0
c. Kosten Bestuur en Financieel Beheer		
Bestuur en secretariaat	200	200
Bestuurskosten op basis vergoedingsregeling	24	16
Actuariskosten	185	245
Accountantskosten	39	55
Overige advieskosten	13	4
Toezichtkosten (DNB, AFM, Visitatie)	58	50
Opleidingskosten	22	16
Overige kosten	37	23
Totale kosten Pensioenbeheer	933	1.148
Aantal deelnemers (actieven en pensioengerechtigden)	3.378	3.336
Kosten per deelnemer	€276	€ 344

De daling van de uitvoeringskosten in 2016 ten opzichte van 2015 is met name veroorzaakt door de extra activiteiten in 2015 als gevolg van de invoering van het nieuwe Financieel Toetsingskader.

17. Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariael berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

18. Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de CAO. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald. Het pensioenfonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioen rechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

De kosten van de toeslagverlening kunnen als volgt worden gespecificeerd

	2016	2015
Toeslagverlening pensioengerechtigden	0	647
Toeslagverlening gewezen deelnemers	0	349
Toeslagverlening actieve deelnemers	0	532
	0	1.528

19. Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met $-/-$ 0,060% (2015: 0,181%), zijnde de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt ultimo voorafgaand jaar.

20. Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen en onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

21. Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele DNB-rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente. Ultimo boekjaar bedraagt de gewogen gemiddelde discontovoet 1,3% (2015: 1,7%).

22a. Inkoop prepensioen uit prepensioenkapitalen

Dit betreft de toename van de voorziening voor risico fonds als gevolg inkoop van prepensioen uit prepensioenkapitalen.

22b. Wijziging uit hoofde van overdracht rechten

Dit betreft de mutatie in de voorziening voor risico fonds als gevolg van in- en uitgaande waardeoverdrachten.

23. Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds. De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor

pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds.

Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien. In 2016 bedraagt het effect 3.555 (2015:0).

Het effect van de wijziging van de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	2016	2015
Aanpassing excasso-opslag	0	0
Aanpassing prognosetafels	3.555	0
Totaal effect op basis van actuariële grondslagen	<u>3.555</u>	<u>0</u>

24. Overige mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties hebben betrekking op het resultaat uit kanssystemen en overige mutaties.

25. Saldo van overdrachten van rechten

	2016	2015
Uitgaande waardeoverdrachten	607	123
Inkomende waardeoverdrachten	-531	-365
Saldo van overdrachten van rechten	<u>76</u>	<u>-242</u>

26. Saldo herverzekering

	2016	2015
Herverzekeringspremies	81	79
Saldo herverzekering	81	79

Herverzekeringspremies worden betaald aan een verzekeringsmaatschappij ter dekking van het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

27. Overige lasten

	2016	2015
Incidentele lasten	107	0
Overige lasten	9	0
Totaal overige lasten	<u>116</u>	<u>0</u>

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting. Wel wordt door het fonds BTW afgedragen over vermogensbeheerdiensten uit het buitenland.

Bestemming saldo

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het saldo van de baten en lasten wordt toegevoegd aan of ten laste gebracht van de reserves. Het resultaat over het boekjaar is onttrokken aan de algemene reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

In zijn vergadering van 26 januari 2017 heeft het bestuur besloten de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers per 1 januari 2017 niet te verhogen.

De voorlopig berekende beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 bedroeg 101,6%. Deze lag onder de beleidsdekkingsgraad van 110% waarbij indexatie mag worden verleend.

In zijn vergadering van 26 januari 2017 heeft het bestuur besloten de opgebouwde aanspraken van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2017 om dezelfde reden niet te verhogen.

In haar vergadering van 26 januari 2017 heeft het bestuur, conform het bestendige beleid, besloten om per 1 januari 2017 een beleggingsrendement toe te kennen aan het prepensioenspaarkapitaal van 0,06%.

Per 1 april 2017 is de heer F.F. Albrecht op voordracht van de werkgever door het bestuur benoemd tot aspirant lid van het bestuur en de beleggingsadviescommissie. Op 10 mei 2017 werd deze benoeming goedgekeurd door DNB en vanaf die datum is de heer Albrecht formeel lid van het bestuur en de beleggingsadviescommissie.

Het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Alliance,

Amsterdam, 7 juni 2017

STICHTING PENSIOENFONDS ALLIANCE,

Namens het Bestuur

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Vertegenwoordigers van de werknemers
en pensioengerechtigden

G. Griffioen, voorzitter

M.G. Leenstra

W.C. Duivenvoorden

H.J.A. van de Kamer

M. Schreurs

mw. D. van der Ende

F.F. Albrecht

mw. A. van Geluk

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van
Stichting Pensioenfonds Alliance

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Pensioenfonds Alliance (hierna ook: "het pensioenfonds") te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Alliance op 31 december 2016 en van de staat van baten en lasten over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Alliance zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2,9 miljoen.

De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 90.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van (niet beursgenoteerde) beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting bij de jaarrekening (paragraaf 1) geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 3 van de toelichting bij de jaarrekening zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, omdat de waardering (deels) gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie KAS Bank N.V. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage van KAS Bank N.V. Voor relevante items die niet zijn bevestigd met de ISAE 3402 type II rapportage, het uitvoeren van aanvullende controlewerkzaamheden; ▪ voor beleggingen in beleggingsfondsen: vaststellen dat de waarderingsgrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds dat de waarde per participatie volgens de laatste jaarrekening overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde. Voor zover geen recente jaarrekening beschikbaar is: verrichten van andere werkzaamheden, waaronder backtesting; ▪ voor de derivaten: beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen. Verder het beoordelen van de uitkomsten van de waarderingsmodellen waarbij tevens een eigen waarderingspecialist is ingeschakeld; ▪ toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening (paragraaf 1) geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 9 is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerende actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerende actuaaris en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerende actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregeling zijn opgesteld; ▪ de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzerde risico's; ▪ de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; ▪ de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.
<p>Eerstejaarscontrole</p> <p>Bij controleopdrachten die voor de eerste maal worden uitgevoerd zijn overwegingen aan de orde die niet bij opdrachten die al eerder zijn uitgevoerd aan de orde zijn. Deze overwegingen hebben betrekking op het verkrijgen van begrip met betrekking tot de opzet van de governance en interne beheersing van het pensioenfonds inclusief de uitbestede processen, alsmede het verkrijgen van controlezekerheid over de openingsbalans.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uitwisselen van informatie met de voorgaande accountant, waaronder inzage in zijn dossiers in overeenstemming met onze beroepsstandaarden; ▪ kennis nemen van beschikbare fondsdocumentatie, de met de uitvoeringsorganisaties gemaakte afspraken en de voor het pensioenfonds relevante interne beheersing binnen deze uitvoeringsorganisaties, onder meer op basis van gesprekken met het bestuur, medewerkers van de uitvoeringsorganisaties en de certificerende actuaaris; ▪ evalueren van de belangrijke thema's met betrekking tot de financiële verslaglegging en bevindingen vanuit de accountantscontrole die in voorgaande jaren aan de orde zijn geweest. <p>Waar nodig hebben wij onze controleaanpak aangepast naar aanleiding van de uitkomsten van onze werkzaamheden.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen Andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie bestaande uit onder andere karakteristieken van het pensioenfonds en verslag van het bestuur.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeer voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Rotterdam, 7 juni 2017

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN ACCOUNTANTS N.V.

Origineel getekend door: drs. C.A. Hartevelde RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Alliance te Amsterdam is aan Aon Hewitt Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Alliance, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Omdat Aon Hewitt Nederland cv beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Aon Hewitt Nederland cv wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 2.800. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 85 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 Vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Alliance is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Eindhoven, 7 juni 2017

Ir. M.J.M. Pernot AAG
verbonden aan Aon Hewitt Nederland cv